

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ОБЛІК І АУДИТ»

галузь знань: 07 Управління та адміністрування

спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ
НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ**

Здобувача: Степанчук Олександр Сергійович

_____ (підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доцент, Ходзицька Валентина Василівна

_____ (підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д.е.н., доцент Цятковська О. В.

_____ (підпис)

Київ – 2025

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг роботи складає 88 сторінок. Основний текст викладено на 78 сторінках друкованого тексту. Робота містить 20 таблиць, 13 рисунків, список використаних джерел з 65 найменувань, додатки.

«Теоретичні та практичні аспекти складання нефінансової звітності»

Об'єктом дослідження є процес формування, подання і використання нефінансової звітності суб'єктами господарювання.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційних і методичних аспектів складання нефінансової звітності.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад, аналізі сучасного стану і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу складання та аналізу нефінансової звітності підприємств України.

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити наступні *завдання*:

- охарактеризувати економічну сутність і еволюцію нефінансової звітності;
- дослідити нормативно-правове регулювання і міжнародні стандарти складання нефінансової звітності;
- визначити роль нефінансової звітності в управлінні компанією та відносинах зі стейкхолдерами;
- проаналізувати методологію збору, аналізу та документування нефінансових показників;
- дослідити організацію обліку і систематизації нефінансової інформації;
- проаналізувати методику складання нефінансової звітності;
- оцінити сучасні інформаційні системи складання нефінансової звітності;

- обґрунтувати шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання та методології складання нефінансових звітів;
- оцінити поточний стан методики проведення аналізу нефінансових показників групи «ДТЕК»;
- провести аналітичне дослідження рівня, динаміки та структури нефінансових показників групи «ДТЕК»;
- здійснити порівняльний аналіз практики складання нефінансової звітності українськими та міжнародними компаніями.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Теоретична значущість полягає у поглибленні розуміння сутності нефінансової звітності як інструменту забезпечення подвійної суттєвості. Методична значущість визначається систематизацією підходів до класифікації нефінансових даних і обґрунтуванням методики їх аудиту. Практична значущість полягає у розробці рекомендацій щодо впровадження обов'язкового аудиту, посилення відповідальності за «грінвошинг» та адаптації ІТ-систем для збору ESG-даних. Розроблені рекомендації можуть бути використані вітчизняними підприємствами для виходу на ринки ЄС. Результати аналізу діяльності групи «ДТЕК» демонструють практичні аспекти адаптації ESG-стратегії до умов воєнного стану.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були представлені у вигляді тез доповіді на тему «Нефінансова звітність: теоретичні та практичні аспекти», опублікованих у Збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (м. Київ, 25 квітня 2025 року).

Рік виконання магістерської роботи – 2024 – 2025.

Рік захисту – 2025.

Ключові слова: нефінансова звітність, ESG, GRI, ISSB, ESRS, стійкий розвиток, подвійна суттєвість, корпоративне управління, стейкхолдери, аналітичні показники, аудит нефінансової звітності.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	6
1.1 Економічна сутність та еволюція нефінансової звітності.....	6
1.2 Нормативно-правове регулювання та міжнародні стандарти складання нефінансової звітності.....	15
1.3 Роль нефінансової звітності в управлінні компанією та відносинах зі стейкхолдерами.....	21
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	28
2.1 Методологія збору, аналізу та документування нефінансових показників.....	28
2.2 Організація обліку та систематизації нефінансової інформації.....	33
2.3 Методика складання нефінансової звітності.....	39
2.4 Сучасні інформаційні системи складання нефінансової звітності.....	42
2.5 Шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання та методології складання нефінансових звітів.....	46
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	55
3.1 Методика проведення аналізу нефінансових показників.....	55
3.2 Аналітичне дослідження рівня, динаміки та структури нефінансових показників.....	63
3.3 Порівняльний аналіз практики складання нефінансової звітності українськими та міжнародними компаніями.....	72
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	89

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації економіки і євроінтеграційного поступу України традиційна фінансова звітність, зосереджена виключно на фінансових результатах, перестала задовольняти інформаційні потреби стейкхолдерів. Сучасні економічні умови вимагають від бізнесу демонстрації здатності створювати довгострокову цінність, неможливо без урахування екологічних, соціальних і управлінських аспектів.

Нефінансова звітність трансформувалася з добровільної ініціативи у критично важливий інструмент стратегічного управління і доступу до капіталу. Для українських підприємств це питання набуває особливої гостроти через необхідність імплементації Директиви ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку і переходу на стандарти ESRS. Крім того, в умовах повномасштабної війни нефінансова звітність змінює свою функцію. Вона стає інструментом фіксації стійкості бізнесу, його внеску в обороноздатність країни, енергетичну безпеку, а також ключем до залучення міжнародних інвестицій для післявоєнного відновлення.

Однак, на сьогодні в Україні існує суттєвий розрив між національною практикою та вимогами європейського законодавства, відсутня цілісна методологія застосування принципу «подвійної суттєвості», ефективна система аудиту таких звітів. Усе це зумовлює актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика нефінансової звітності та сталого розвитку широко висвітлена у працях вітчизняних науковців. Теоретичні засади та економічну сутність нефінансової звітності досліджували К. Безверхий, І. Васильчук, М. Деліні, А. Колот. Питання нормативно-правового регулювання та гармонізації з міжнародними стандартами розглядають О. Будько, В. Ганусич, Л. Кононенко, Л. Ловінська. Методологічні аспекти обліку та аудиту нефінансових показників висвітлені у роботах С. Король, І. Камінської, К. Тимошенко, І. Царик. Водночас, питання трансформації звітності в умовах

воєнного стану та практичної імплементації стандартів ESRS потребують подальшого вивчення.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад, аналізі сучасного стану і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу складання та аналізу нефінансової звітності підприємств України.

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити наступні *завдання*:

- охарактеризувати економічну сутність і еволюцію нефінансової звітності;
- дослідити нормативно-правове регулювання і міжнародні стандарти складання нефінансової звітності;
- визначити роль нефінансової звітності в управлінні компанією та відносинах зі стейкхолдерами;
- проаналізувати методологію збору, аналізу та документування нефінансових показників;
- дослідити організацію обліку і систематизації нефінансової інформації;
- проаналізувати методику складання нефінансової звітності;
- оцінити сучасні інформаційні системи складання нефінансової звітності;
- обґрунтувати шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання та методології складання нефінансових звітів;
- оцінити поточний стан методики проведення аналізу нефінансових показників групи «ДТЕК»;
- провести аналітичне дослідження рівня, динаміки та структури нефінансових показників групи «ДТЕК»;
- здійснити порівняльний аналіз практики складання нефінансової звітності українськими та міжнародними компаніями.

Об'єкт дослідження – процес формування, подання і використання нефінансової звітності суб'єктами господарювання.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, організаційних і методичних аспектів складання нефінансової звітності.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: аналіз і синтез – для з'ясування сутності нефінансової звітності та її складових; історичний метод – для дослідження еволюції стандартів звітування; порівняльний аналіз – для зіставлення вимог стандартів GRI, ISSB та ESRS, а також порівняння практик звітування в Україні та ЄС; статистичний аналіз – для оцінки динаміки нефінансових показників групи «ДТЕК»; графічний метод – для візуалізації результатів дослідження; системний підхід – для розробки рекомендацій щодо удосконалення нормативно-правового регулювання.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість полягає у поглибленні розуміння сутності нефінансової звітності як інструменту забезпечення подвійної суттєвості. Методична значущість визначається систематизацією підходів до класифікації нефінансових даних і обґрунтуванням методики їх аудиту. Практична значущість полягає у розробці рекомендацій щодо впровадження обов'язкового аудиту, посилення відповідальності за «грінвошинг» та адаптації ІТ-систем для збору ESG-даних. Розроблені рекомендації можуть бути використані вітчизняними підприємствами для виходу на ринки ЄС. Результати аналізу діяльності групи «ДТЕК» демонструють практичні аспекти адаптації ESG-стратегії до умов воєнного стану.

Інформаційна база. Інформаційною основою дослідження стали законодавчі акти України, Директиви ЄС, міжнародні стандарти (GRI, IFRS, ESRS), наукові публікації, матеріали періодичних видань, інтернет-ресурси, а також публічна нефінансова звітність (інтегровані звіти) групи «ДТЕК» за 2020–2024 рр.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст роботи викладено на 78 сторінці основного тексту, ілюстровано 20 таблицями та 13 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1.1 Економічна сутність та еволюція нефінансової звітності

Традиційна фінансова звітність, зосереджена виключно на балансовій вартості і фінансових результатах, виявилася недостатньою для повної оцінки ефективності діяльності сучасного підприємства. Сучасна економічна парадигма вимагає оцінки здатності компанії створювати довгострокову цінність. Дана оцінка є неможливою без аналізу використання таких нефінансових ресурсів, як людський, інтелектуальний і природний капітал [17; 32;34]. Таким чином, нефінансова звітність сьогодні перетворилася з додаткового елемента на критично важливий інструмент управління. Даний елемент допомагає бізнесу підвищити довіру інвесторів, партнерів і клієнтів, а також залишатися конкурентним на міжнародному ринку.

Історично нефінансова звітність виникла з концепції корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ). Однак, КСВ часто сприймалася як набір добровільних ініціатив, благодійність або інструмент публічного зв'язку, що не завжди був безпосередньо інтегрований у фінансову стратегію компанії. Внаслідок цього відбувалося сприйняття такої діяльності як витратної статті [49, с. 92].

Саме тому довгий час нефінансова звітність була переважно добровільною. Причиною цього стала значна фрагментація стандартів. Велике розмаїття фреймворків ускладнювало порівнянність даних між компаніями і секторами [27]. Але найбільш значущим викликом добровільного етапу стала проблема грінвошингу. Під даним поняттям розуміється загроза маніпулювання інформацією, коли компанії розкривають лише позитивні дані про свою соціальну та екологічну діяльність, приховуючи негативний вплив. Відсутність обов'язкового аудиту та єдиних стандартів дозволяла підприємствам використовувати нефінансову звітність як інструмент маркетингу, а не як механізм відповідальності та прозорості. Саме необхідність протидії цим ризикам і забезпечення надійності

даних зрештою підштовхнула глобальні юрисдикції до переходу від добровільних рекомендацій до суворого обов'язкового регулювання.

Еволюція нефінансової звітності відбувалася в період кінця ХХ – поч. ХХІ ст. Основні етапи еволюції досліджуваного явища відображено на рис. 1.1.



Рисунок 1.1 – Етапи еволюції нефінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [23 ; 47]

Формальний початок епохи систематизованої нефінансової звітності пов'язаний із виникненням глобальної ініціативи звітності (далі – GRI). Ця міжнародна незалежна організація з розробки стандартів була створена як пряма відповідь на зростаючий суспільний запит щодо корпоративної відповідальності. Вони опублікували перші чернетки своїх настанов у березні 1999 р., започаткувавши добровільний фреймворк звітування зі сталості.

GRI швидко набула міжнародного визнання і стала найбільш широко використовуваним у світі стандартом звітування зі сталості. Її рамковий підхід був прийнятий як великими транснаціональними організаціями та урядами, так і малими та середніми підприємствами, неурядовими організаціями [41; 57]. Досі близько 80% публічних нефінансових звітів у світі складаються з використанням стандартів GRI [43].

Наступний ключовий етап еволюції нефінансової звітності був відзначений виникненням концепції інтегрованої звітності. Її поява стала відповіддю на зростаючу потребу ринків капіталу в цілісній оцінці ефективності діяльності компанії, яка б ефективно пов'язувала її стратегію, корпоративне управління, фінансові результати й підхід до сталості. Міжнародний стандарт, опублікований у 2013 р., визначив інтегровану звітність як нову парадигму, що є цілісною, стратегічною, суттєвою та адаптивною до різних часових вимірів [58]. Економічна сутність інтегрованої звітності полягає у забезпеченні сталого розвитку й функціонування підприємств шляхом демонстрації оптимального використання всіх форм капіталу, які компанія використовує й на які впливає. Вона була визнана корисною для управління не лише великими, але середніми і малими підприємствами. Причиною цього є забезпечення кращого розуміння зв'язку між внутрішніми та зовнішніми факторами [50; 51]. Ця концепція відіграла вирішальну роль у підготовці ґрунту для подальшої обов'язкової звітності.

Третій етап еволюції став поворотним моментом, змістивши фокус зі широкої звітності про КСВ на сфокусовану, фінансово суттєву інформацію, яка є безпосередньо необхідною для прийняття інвестиційних рішень. В межах цього етапу у 2015 р. було створено Раду з фінансового розкриття інформації, пов'язаної з кліматом. Її метою було допомогти компаніям розкривати кліматичні фінансові ризики у структурований і порівнянний спосіб. Її діяльність доповнювала Рада зі стандартів обліку сталості. Вона розробила стандарти, зосереджені на фінансово суттєвій інформації. Рада зі стандартів обліку сталості створила 77 стандартів для різних секторів економіки, визнаючи, що виклики сталості різняться залежно від галузі [29]. Обидві ради виступили як ключові агенти стандартизації й технічні катализатори для обов'язкової звітності. Адже перша забезпечувала наративну структуру для звітування про кліматичний ризик і стратегію. Друга ж пропонувала кількісні, секторно-специфічні метрики. Інтеграція цих двох фреймворків є сучасною найкращою практикою, що дозволяє компаніям створювати узгоджені, надійні та порівнянні ESG-звіти. Такі звіти задовольняють потреби інвесторів, регуляторів та інших зацікавлених сторін. Також дана інтеграція забезпечила

технічну готовність глобальної звітності, що дозволило Міжнародній Раді зі стандартів сталості швидко прийняти їхню методологію як основу для своїх власних стандартів.

Кульмінацією еволюції нефінансової звітності став перехід від добровільної до обов'язкової звітності. В основі його реалізації лежать два паралельні, але не повністю гармонізовані регулятори. Ними є Європейський Союз (стандарт ESRS) і глобальні ринки капіталу під егідою Міжнародної Ради зі стандартів сталості (стандарти IFRS S1/S2). Фундаментальні різниці регуляторних підходів стали причиною утворення географічно-ідеологічного розмежування [65]. Різниця між підходами Міжнародної Ради зі стандартів сталості та ЄС полягає у трактуванні матеріальності. Адже Рада, орієнтована на інвесторів, використовує фінансову матеріальність, розглядаючи нефінансову звітність як інструмент оцінки ризику для прийняття інвестиційних рішень (мікрорівень). Натомість ЄС використовує подвійну матеріальність. Тому нефінансова звітність розглядається як інструмент формування політики, що має на меті зміну корпоративної поведінки, мінімізацію негативного впливу на суспільство та екологію (макрорівень).

Отже, еволюція нефінансової звітності досягла стадії, де добровільні рамкові підходи були кодифіковані у дві основні обов'язкові системи: ESRS (ЄС) та IFRS S1/S2 (глобальні ринки капіталу). Незважаючи на прагнення до глобальної гармонізації, між цими системами досі зберігаються розбіжності у принципі матеріальності. У цьому контексті GRI продовжує відігравати важливу роль як стандарт звітності про вплив, що використовується для комунікації з широким колом зацікавлених сторін. При цьому Міжнародна Рада зі стандартів сталості домінує на ринках капіталу, надаючи фінансово суттєву інформацію для інвесторів. Стандарт ЄС (ESRS) виступає як найсுவоріший і найкомплексніший регуляторний стандарт. Він об'єднує обидва підходи через подвійну матеріальність. Все це вимагає від транснаціональних компаній розробки стратегій гібридної звітності, що здатні задовольнити різні вимоги юрисдикцій та аудиторій.

Будучи фундаментальною складовою сучасної корпоративної прозорості і стійкості, нефінансова звітність в економічній науці визначається як комплексна

система інформації, яка покликана достовірно й доступно відображати екологічні, соціальні, економічні результати, стратегії і перспективи розвитку господарського суб'єкта, для ключових зацікавлених користувачів (стейкхолдерів) [22, с. 46].

Часто досліджуване поняття визначають терміном «ESG-звітність» (від environmental, social, governance). Дана аббревіатура має на увазі, що нефінансова звітність є механізмом систематичного розкриття інформації про вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище (E), суспільство (S) і якість корпоративного управління (G) [62].

Аналіз наукової літератури показує, що єдиного погляду на суть «нефінансової звітності» не існує. Натомість можна виокремити два основні підходи до трактування цього поняття, а саме [4, с. 23]:

- як звіт у рамках соціальної відповідальності, сталого розвитку бізнесу, що розкриває основну інформацію про вплив діяльності на суспільство;
- як об'єкт аудиторської перевірки.

Як бачимо, обсяг другого поняття є істотно більшим за перше. У першому випадку досліджуване поняття являє собою звіт у формі соціального, інтегрованого, річного звіту й інших аналогічних формах. В якості ж об'єкта аудиторського завдання вона може бути представлена і в іншій формі. При цьому головна її відмінність – це зміст не лише фінансової інформації минулих періодів, але й інших даних.

На думку А. Колота нефінансова звітність (про стійкий розвиток, корпоративну стійкість) у найбільш загальному розумінні – це «звітність організації про економічні, екологічні та соціальні результати діяльності, це інституціональне відображення у спеціальній документації стану впровадження концепції КСВ» [24, с. 8].

Дослідник С. Король під досліджуваним поняттям розуміє всі звіти з соціальної відповідальності бізнесу [28, с. 104].

Дослідниця К. Тимошенко визначає нефінансову звітність як явище, яке з'явилося в світі у відповідь на виклики часу, зокрема відповідь на появу та розвиток концепції корпоративної соціальної відповідальності, що є концепцією,

відповідно до якої організація бере на себе відповідальність за свою діяльність, що впливає практично на всі сфери суспільного життя, зокрема на компанії та інші зацікавлені сторони, т.зв. стейкхолдерів [46, с. 50].

Згідно із думкою Х. Агавердієвої під поняттям «нефінансова звітність» розуміється документально оформлена сукупність даних комерційної організації, що відображає середовище існування компанії, принципи та методи співпраці з групами впливу, результати діяльності компанії в економічній, соціальній та екологічній сфері життя суспільства [1, с. 55].

Нефінансова звітність є документом, який підприємство формує самостійно з метою інформування своїх зацікавлених сторін про результати досягнення цілей, встановлених у стратегії соціальної відповідальності. Її зміст забезпечує розкриття інформації про соціальну, екологічну, інноваційну та інші види діяльності за допомогою спеціального набору показників [23, с. 156].

Інший дослідник, Ю. Байрактар відзначає, що нефінансова звітність сприяє більш успішному і стійкому розвитку організації завдяки своєчасному задоволенню інформаційних потреб зацікавлених сторін щодо економічних, соціальних та екологічних показників діяльності суб'єкта господарювання [2, с. 57].

Трактування досліджуваного терміну І. Васильчук ґрунтується на тому, що нефінансову звітність розглядають як важливий елемент системи управління, підвищення інформаційної прозорості та інструмент діалогу зі стейкхолдерами, тому все більше компаній у світі та в Україні долучаються до сучасних трендів і складають нефінансові звіти [7, с. 212].

На основі аналізу наданих джерел, можна сформулювати таке узагальнююче визначення: нефінансова звітність – це систематизована інформація, яку компанія розкриває для всіх зацікавлених сторін (стейкхолдерів), щоб продемонструвати результати своєї діяльності, а також її вплив на економічну, екологічну й соціальну сфери. Вона представляє собою ключовий інструмент реалізації концепції КСВ і сталого розвитку.

Основна мета нефінансової звітності – допомогти підприємствам вимірювати, зрозуміти, повідомити стейкхолдерам про свою економічну, екологічну, соціальну та управлінську діяльність. І вже після цього встановлювати цілі й ефективніше керувати змінами. Тобто цей звіт виступає основною платформою для передачі результатів сталого розвитку та впливів – позитивних чи негативних. Він стає реальним підґрунтям для створення соціальних, екологічних та економічних переваг для кожного [8, с.79].

Економічна сутність нефінансової звітності тісно пов'язана з вирішенням проблеми інформаційної асиметрії. Публікація деталізованої інформації про стійкість, особливо про корпоративне управління, допомагає обмежити опортуністичну поведінку менеджменту [30]. В ідеалі, повне розкриття інформації знижує переваги інформації, які можуть мати менеджери перед інвесторами.

Нефінансова звітність виконує критичну сигнальну функцію. Компанії, які добровільно або обов'язково розкривають якісну нефінансову інформацію, надсилають потужний сигнал інвесторам, кредиторам і регуляторам про високу якість управління, здатність ефективно управляти довгостроковими ризиками та загальну стійкість бізнес-моделі.

У нефінансовій звітності розкриваються три аспекти [46, с. 49-50]:

1) екологічні, що потребують опису ризиків та можливостей, пов'язаних з навколишнім середовищем, та управління ними;

2) соціальні аспекти, що включають інформацію про цінності та відносини організації до персоналу, постачальників, клієнтів та партнерів і зачіпає такі теми, як здоров'я працівників і безпека, якість і безпека продукції, людський капітал тощо;

3) управлінські аспекти, що включають інформацію про систему правил, практик і процесів, за допомогою яких організація управляється та контролюється, і торкається таких тем, як структура ради директорів, винагорода керівників, ефективність керівництва, реагування на критичні події, стійкість організації, а також політика та практика, шахрайство та корупція.

Світова практика передбачає три основні форми формування нефінансової звітності [22, с. 47]:

1) Довільна, коли звіти у довільній формі складаються у вигляді буклетів або розміщуються на веб-сайтах та містять інформацію про соціальні та природоохоронні програми компаній (наприклад, доброчинність).

2) Комплексні звіти. У звіті висвітлюється діяльність компанії з трьох точок зору:

– економічних результатів діяльності – фінансово-економічні і виробничі показники;

– екологічних результатів діяльності – вплив основної діяльності на довкілля і здоров'я людей;

– соціальних результатів діяльності – інформації, яка стосується діяльності компанії щодо своїх працівників, клієнтів, місцевих громад, інших цільових аудиторій та суспільства в цілому.

3) Стандартизовані звіти, що складаються на основі вимог і принципів міжнародних стандартів. Перевага цих форм полягає в забезпеченні порівнянності звітів з показниками інших організацій. Завдяки цьому створюються умови для визначення соціального рейтингу компанії, відбувається сприяння її визнанню в міжнародних ділових колах.

Економічний ефект від ведення та розкриття нефінансової звітності проявляється у кількох ключових напрямках (рис. 1.2).

Ефект підвищення інвестиційної привабливості та доступ до капіталу відбувається внаслідок того, що інвестори все частіше інтегрують ESG-критерії у свої інвестиційні рішення. Компанії з високими показниками ESG вважаються менш ризикованими та більш стійкими у довгостроковій перспективі. Це, в свою чергу, може призвести до: збільшення капіталізації компанії; зменшення вартості залучення фінансування (дешевші кредити); залучення інвесторів, які орієнтовані на сталий розвиток.

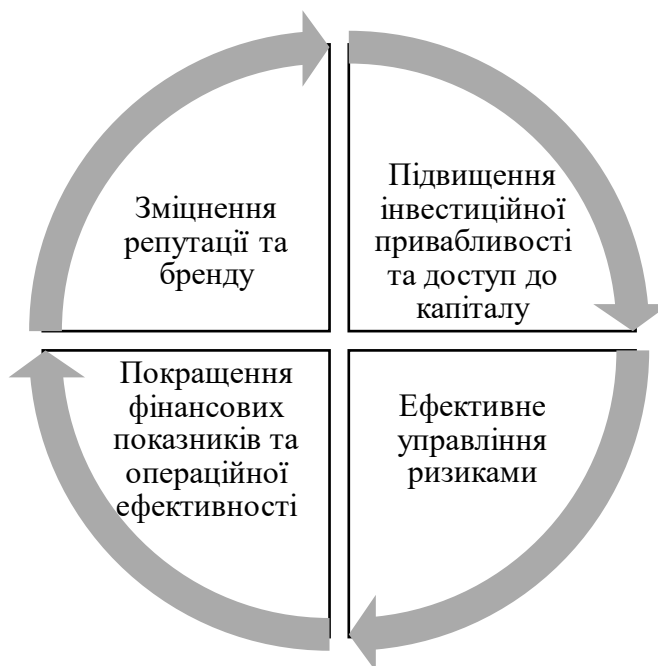


Рисунок 1.2 – Економічний ефект від ведення та розкриття нефінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [10]

Одночасно з цим процес підготовки нефінансового звіту змушує компанію системно аналізувати потенційні екологічні, соціальні й управлінські ризики. Проведений аналіз дозволяє завчасно виявляти та мінімізувати такі загрози, як: штрафи за порушення екологічного законодавства; репутаційні втрати через незадовільні умови праці; корпоративні скандали, пов'язані з корупцією.

Впровадження практик сталого розвитку, що відображаються у звітності, безпосередньо впливає на фінансові результати сприяючи [22, с. 47]:

- оптимізації витрат через ефективніше використання ресурсів (енергії, води);
- збільшенню доходів завдяки підвищенню лояльності клієнтів та виходу на нові ринки, де цінуються екологічно чисті та соціально відповідальні бренди;
- підвищенню продуктивності праці за рахунок покращення умов і мотивації персоналу.

Зміцнення репутації та бренду відбувається внаслідок того, що прозора і повна нефінансова звітність будує довіру до компанії з боку клієнтів, партнерів,

співробітників і суспільства в цілому. Вона створює позитивний імідж відповідального бізнесу, що є цінним нематеріальним активом.

Отже, історично нефінансова пройшла значну еволюцію. Спочатку нефінансовий звіт виконував виключно інформаційну функцію. З часом він перетворився на засіб взаємодії із зацікавленими сторонами. На сучасному етапі він став визнаним інструментом стратегічного планування й аналізу діяльності підприємств. Нефінансова звітність відображає оцінку діяльності компанії у сфері економічної стійкості, соціального розвитку та екологічної відповідальності.

1.2 Нормативно-правове регулювання та міжнародні стандарти складання нефінансової звітності

На сьогодні підготовка нефінансових звітів в Україні перебуває на етапі свого становлення. Ініціатива у цій сфері належить переважно представництвам іноземних компаній, які поширюють на вітчизняний ринок сучасні світові практики й стандарти. Також дану ініціативу проявляють найбільші українські підприємства. Важливу роль у залученні більшої кількості компаній до цього процесу відіграло приєднання України до Мережі глобального договору ООН [48]. Одночасно з цим слабкість національного регулювання нефінансової звітності призвела до утворення регуляторного вакууму. Внаслідок цього українські компанії, прагнучи залучити інвестиції й відповідати вимогам партнерів, змушені орієнтуватися на міжнародні добровільні стандарти, такі як GRI. Ситуація, коли ініціатива поширюється «знизу» (великий бізнес, добровільні угоди) та «ззовні» (глобальні стандарти), створює ризик нерівності у звітуванні. В ній новатори ринку мають значні переваги над конкурентами, що підкреслює необхідність запровадження обов'язкового регулювання для вирівнювання умов.

Наразі ключовим національним актом, що регулює звітність підприємств, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [19]. Детальний аналіз його положень, зокрема Розділу IV, який включає Статтю 14 «Подання та

оприлюднення фінансової звітності», є визначальним для розуміння поточних правових меж. Проведена критична оцінка показує, що Стаття 14 встановлює вимоги до подання і оприлюднення фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності і звіту про управління, а також звіту про платежі на користь держави [19]. Проте, вона не містить жодних положень щодо подання та оприлюднення саме нефінансових звітів. На підставі цього можна зробити висновок про наявність значної правової прогалини у ключовому законодавчому акті.

Водночас, Стаття 14 [19] встановлює важливий юридичний прецедент і технічну основу для майбутньої інтеграції. Вона визначає чіткі терміни й суб'єктів для обов'язкової публікації річної фінансової звітності (разом зі звітом про управління та аудиторським звітом), що є неконфіденційною інформацією. Наприклад, підприємства суспільного інтересу та великі підприємства зобов'язані публікувати ці звіти до 30 квітня, а середні підприємства – до 1 червня року, що настає за звітним. Відсутність вимог до нефінансових звітів у Законі є головною перешкодою. Але вважаємо, що існуючий механізм обов'язкового оприлюднення фінансових звітів створює юридично-технічну базу для легкого інтегрування обов'язкової нефінансової звітності у той самий механізм публікації в майбутньому, що відповідатиме концепції інтегрованої звітності.

Важливим кроком для нашої країни стала імплементація положень Директиви ЄС 2014/95/EU щодо розкриття нефінансової інформації великими підприємствами та групами [14]. Імплементацію було зумовлено Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка передбачає поступове наближення українського законодавства до європейських норм у сфері бухгалтерського обліку та звітності.

Основним інструментом розкриття нефінансової інформації в Україні є звіт про управління. Даний документ подається разом із фінансовою звітністю і містить як фінансові, так і нефінансові дані. Останні характеризують стан й перспективи розвитку підприємства, а також розкривають основні ризики його діяльності. Великі та середні підприємства зобов'язані подавати звіт про управління. Натомість

малі та мікропідприємства звільнені від цього обов'язку. Середні ж підприємства мають право не відображати у звіті нефінансову інформацію [37, с. 245].

І хоча законодавство не встановлює жорстко регламентованої форми звіту, Міністерство фінансів України надало методичні рекомендації щодо його складання. Рекомендовано розкривати інформацію за такими напрямками [6, с. 29]:

- організаційна структура та опис діяльності (загальна інформація про компанію, її бізнес-модель);
- результати діяльності (ключові фінансові й нефінансові показники);
- ліквідність та зобов'язання (аналіз фінансового стану);
- екологічні аспекти (вплив діяльності на навколишнє середовище, політика у сфері екології);
- соціальні аспекти і кадрова політика (інформація про соціальну відповідальність, умови праці, розвиток персоналу);
- опис основних ризиків (фінансових, екологічних, соціальних тощо) і методи управління ними;
- дослідження та інновації (інформація про інвестиції в розвиток);
- перспективи розвитку тощо.

Підприємства, цінні папери яких допущені до торгів на фондових біржах, також повинні розкривати інформацію про корпоративне управління.

Триваючий шлях України до Європейського Союзу вимагає гармонізації національного законодавства з Директивою ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку. Ключовим інструментом цієї гармонізації є Європейські стандарти звітування зі сталого розвитку (далі – ESRS), розроблені в рамках даної корпоративної звітності. Головне завдання ESRS – уніфікувати і поглибити звітність зі сталого розвитку по всій Європі, запровадивши єдиний підхід до розкриття інформації про вплив компаній на довкілля, суспільство та управління.

Про прихильність України до цього шляху свідчить реєстрація законопроекту №13598, який є кроком до запровадження обов'язкової нефінансової звітності [40]. При цьому, Європейська комісія розробила пакет пропозицій

«Omnibus». Він спрямований на спрощення й вдосконалення вимог щодо корпоративної звітності (зокрема, для МСП), зменшуючи адміністративне навантаження [60]. Але вітчизняним підприємствам важливо розуміти, що відтермінування або спрощення обов'язкової звітності не є послабленням, а лише можливістю підготуватися. Компанії, які зволікають, ризикують втратити конкурентні переваги. Бо впровадження ESRS вимагатиме значної перебудови внутрішніх систем збору даних й подальшої інтеграції ESG у корпоративне управління. Вважаємо, що враховуючи, що Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку вимагає звітування за ESRS, національне законодавство має бути розроблено таким чином, щоб ESRS став де-факто національним стандартом нефінансової звітності.

GRI є одним із найвідоміших у світі стандартів добровільної нефінансової звітності. Даний стандарт базується на принципах прозорості, повноти і зрозумілості. Він пропонує детальні методичні рекомендації для розкриття ESG-інформації [41]. У контексті українського ринку GRI виконує функцію навчального стандарту й стартового інструменту для МСП. Він дозволяє компаніям, які раніше не мали досвіду звітування, опанувати принципи прозорості, розробити системи збору ключових ESG-індикаторів. Оскільки GRI орієнтований на вплив, він забезпечує широке покриття соціальних та екологічних аспектів [57]. Воно в свою чергу є необхідною базою для частини вимог ESRS. Вважаємо, що GRI є критично важливим, оскільки якісно підготовлений звіт за GRI закладає основу для подальшого переходу на більш складні та обов'язкові стандарти, такі як ESRS.

Рада з міжнародних стандартів сталості (далі – ISSB), створена під егідою Фонду IFRS, зосереджується на наданні інформації, яка є фінансово суттєвою для інвесторів. Стандарти ISSB (IFRS S1 та S2) вимагають від компаній розкриття пріоритетних можливостей. Також вимогою є детальне уточнення вхідних параметрів для ідентифікації ризиків та оновлення інформації, якщо процеси управління ризиками були змінені порівняно з попереднім звітним періодом.

Ключовим елементом, що об'єднує міжнародні фреймворки, є рекомендації робочої групи з питань розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом

(далі – TCFD). Суб'єкти, які вже дотримуються TCFD, можуть бути підготовлені до розкриття інформації про управління ризиками як у ISSB, так і в ESRS. Можемо зробити висновок про глобальну конвергенцію стандартів у частині кліматичних ризиків. І хоча ISSB не є обов'язковим в Україні, він встановлює стандарт для світових ринків капіталу. Отже, для залучення міжнародних інвестицій та забезпечення конкурентоспроможності, українським великим підприємствам необхідно відповідати його вимогам. Воно значною мірою зводиться до якісного розкриття ризик-менеджменту згідно з TCFD.

Європейські стандарти звітування зі сталого розвитку (далі – ESRS) є найбільш жорсткою й всеохоплюючою системою звітування, розробленою в рамках Директиви CSRD. Їхня головна мета – уніфікація і поглиблення звітності, запровадження єдиного підходу до розкриття інформації про вплив компаній на довкілля, суспільство та управління [14].

В умовах євроінтеграції ESRS набуває домінуючого значення. Він представляє собою не просто технічний стандарт. ESRS – це потужний регуляторний інструмент, спрямований на реалізацію європейської політики «Зеленого курсу», захист єдиного ринку від грінвошингу. І на відміну від ISSB, орієнтованого переважно на фінансову суттєвість, ESRS вимагає застосування принципу подвійної суттєвості. Тобто він змушує компанії аналізувати не лише те, як ESG-фактори впливають на їхні фінанси, але й те, як їхня діяльність впливає на зовнішнє середовище. Можемо зробити висновок, що ESRS є ширшим і складнішим для імплементації, але необхідним кроком для українських компаній, що працюють або планують працювати на ринку ЄС.

Здійснимо порівняльний аналіз ключових міжнародних стандартів нефінансової звітності у табл. 1.1.

Проведений порівняльний аналіз у табл. 1.1 показує, що хоча GRI, ESRS і ISSB мають спільну мету систематизації даних, вони суттєво відрізняються за філософією, статусом і цільовою аудиторією.

Таблиця 1.1 – Порівняльний аналіз ключових міжнародних стандартів нефінансової звітності

Показник	Стандарт		
	GRI	ESRS (через CSRD)	ISSB
Юридичний статус	Добровільний, рекомендаційний	Обов'язковий для ЄС-компаній і філій	Добровільний, обов'язковий через регуляторів капіталу
Основний фокус	Всі зацікавлені сторони	Захист ЄС, уніфікація, стійкість	Інвестори та ринки капіталу
Ключовий принцип	Вплив	Подвійна суттєвість	Фінансова суттєвість
Роль TCFD	Інтегративна	Використовується для розкриття ризиків	Висока орієнтація на TCFD
Застосування в Україні	Старт для МСП, добровільний звіт	Ціль гармонізації (основа майбутнього закону)	Важливий для міжнародного фінансування

Джерело: складено автором на основі [48]

Стандарт GRI є універсальним та добровільним, орієнтованим на звітність про вплив компанії перед усіма зацікавленими сторонами. Все це робить його гнучким інструментом для початку звітування в Україні. На противагу йому, ESRS, що впроваджується через обов'язкову директиву CSRD в ЄС, базується на принципі подвійної суттєвості. Він вимагає аналізувати не лише вплив бізнесу на світ, але й фінансові ризики для нього. ESRS є орієнтиром для майбутньої гармонізації українського законодавства. Стандарт ISSB сфокусований виключно на інвесторах, використовуючи принцип фінансової суттєвості для розкриття інформації. Його застосування є критичною для залучення міжнародного фінансування.

Міжнародні стандарти нефінансової звітності демонструють значні відмінності у фокусі (стейкхолдери проти інвесторів) і принципах суттєвості. Але вони також мають ключові спільні точки. Основна конвергенція спостерігається у сфері кліматичних ризиків. Той факт, що компанії, які вже дотримуються рекомендацій TCFD, можуть бути готові до розкриття інформації про ризик-менеджмент як відповідно до ESRS, так і до ISSB, формує єдину методологічну основу для українських підприємств [45].

Варто зауважити, що надалі українські великі компанії, які оперують на ринках ЄС і залучають міжнародних інвесторів, можуть зіткнутися з викликом часткового подвійного звітування. Вони потребуватимуть звітності за ESRS (для відповідності європейському регулюванню) і, можливо, за ISSB (для задоволення вимог ринків капіталу). Використання TCFD як єдиного модуля для розкриття кліматичних ризиків стає стратегічним рішенням для мінімізації адміністративного навантаження. Оскільки ISSB зосереджений на фінансовому ризику, а ESRS – на впливі, вони не є повністю взаємозамінними. Саме тому національний регулятор повинен чітко визначити обов'язковий мінімум звітування, базуючись на ESRS. При цьому перехід від добровільної практики, започаткованої представництвами іноземних компаній і мережею глобального договору ООН, до жорсткої, обов'язкової системи ESRS становить серйозний юридичний та методологічний виклик.

Можемо дійти висновку, що поточне нормативно-правове регулювання нефінансової звітності в Україні перебуває на перехідному етапі. Важлива роль у цьому процесі належить імплементації Директиви ЄС 2014/95/EU через запровадження звіту про управління. Однак цей механізм є фрагментарним. Його гнучкість і право середніх підприємств не розкривати нефінансову інформацію створюють нерівні умови на ринку. Ключовим стратегічним вектором залишається подальша гармонізація з європейськими стандартами ESRS. В цих умовах добровільні стандарти, такі як GRI, виконують критично важливу роль підготовчого інструменту для бізнесу. Тоді як ISSB залишається орієнтиром для залучення міжнародних інвестицій.

1.3 Роль нефінансової звітності в управлінні компанією та відносинах зі стейкхолдерами

Нефінансова звітність є втіленням стейкхолдерської теорії на практиці. Так як вона виступає важливим елементом системи управління й інструментом діалогу

із зацікавленими сторонами. Нефінансова звітність забезпечує підвищення рівня інформованості суспільства про діяльність компаній, будучи життєво важливим джерелом інформації для аналітиків, експертів та інших груп інтересів.

Процес підготовки нефінансової звітності не обмежується лише збором даних, а вимагає активної взаємодії з громадськістю. Для цього підприємства проводять опитування, консультації, круглі столи протягом звітного періоду. Їх метою є виявити найбільш важливі для стейкхолдерів питання і належним чином відобразити їх у звіті. Така прозорість є життєво важливою для побудови довіри, переконання спостерігачів у щирості дій компанії. Паралельно з цим, завдяки активній ESG-діяльності компанія накопичує свій соціальний капітал. Даний капітал відображає якість її соціальних зв'язків. У результаті підвищується довіра з боку співробітників, місцевої громади і контрагентів [26, с. 181].

Нефінансова звітність, що відповідає міжнародним стандартам, виступає як інструмент легітимізації, необхідний для збереження соціальної ліцензії на діяльність.

Підвищення підзвітності, що вимагається регуляторами та інвесторами, конвертується у соціальний капітал. Він призводить до відчутних економічних вигод: зростає продуктивність праці; покращується взаємодія з контрагентами; знижуються транзакційні витрати. Таким чином, прозорість є не лише етичною вимогою, а важливим фактором, який позитивно впливає на фінансову ефективність.

Говорячи про роль нефінансової звітності в управлінні компанією, в першу чергу варто підкреслити її роль як інструменту стратегічного управління і внутрішнього контролю [8, с. 83]. Адже нефінансова звітність, а точніше процес звітування, є невід'ємною складовою стратегічного планування і комунікації соціально відповідального бізнесу. Вона вимагає від підприємства оцінювати свою діяльність цілісно. При цьому зосереджуючись на створенні вартості й забезпеченні довгострокової сталості бізнесу.

Звіт про управління, який є однією з форм нефінансової звітності, рекомендується формувати за ключовими напрямками, що відображають

стратегічний фокус: організаційна структура, результати діяльності, ліквідність, екологічні, соціальні аспекти, кадрова політика, ризики, дослідження та інновації, а також перспективи розвитку. Зокрема, для компаній-емітентів цінних паперів, важливо розкривати інформацію про корпоративне управління, структуру акціонерів й систему внутрішнього контролю.

Сучасні дослідження вказують, що фінансова ефективність часто є результатом успіху в стратегічному плануванні, використанні ресурсів і побудові ефективних бізнес-процесів [33]. Тобто інтеграція ESG-факторів у стратегію бізнесу допомагає визначити довгострокові фактори конкурентоспроможності, будучи ключовим індикатором для інвесторів.

Значна роль нефінансової звітності полягає у системі внутрішньогосподарського обліку та управлінні ризиками. Вона відіграє критичну роль у внутрішньому управлінні і контролі. Прикладом є відгуки на опублікований нефінансовий звіт допомагають підприємству в самодіагностиці, покращенні як процесу управління соціальною відповідальністю, а також звіту в наступному періоді [53].

Система внутрішньогосподарського (управлінського) обліку підприємства, яка розробляється самостійно, включає фінансові, операційні, виробничі та інші показники для прийняття рішень внутрішніми користувачами. Нефінансова інформація інтегрується в цю систему, надаючи конкретні метрики. Наприклад, екологічні проекти, про які звітує компанія, дають змогу підвищити ресурсоефективність, оптимізувати операційні процеси. Такі ж покращення мають прямий економічний ефект.

Стандарти, такі як GRI, надають комплексну структуру для визначення, вимірювання, керування ESG-ризиками і можливостями. Вони включають детальні показники екологічної ефективності. Наприклад, викиди парникових газів, споживання енергії, використання води й утворення відходів [62].

Нефінансова звітність також є ключовим інструментом системи раннього попередження. В основі цього лежать сучасні міжнародні стандарти, такі як IFRS S1, IFRS S2, побудовані на структурі TCFD. При цьому [64]:

- IFRS S1 встановлює загальні правила того, як розкривати інформацію щодо сталого розвитку;
- IFRS S2 визначає, що саме необхідно розкривати щодо клімату, надаючи детальну інформацію про кліматичні ризики компанії.

Тобто їх основна мета полягає в інтеграції кліматичних і соціальних ризиків у саму модель прийняття управлінських рішень.

Узагальнимо роль нефінансової звітності в інтеграції ESG у внутрішнє управління у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Роль нефінансової звітності в інтеграції ESG у внутрішнє управління

Функція	Роль	Ключові індикатори
Стратегічне планування	Визначення довгострокової стійкості й цілей зі створення вартості	Перспективи розвитку; інновації; довгострокові фактори; конкурентоспроможності
Управління ризиками	Ідентифікація кліматичних, соціальних та управлінських ризиків; Інструмент самодіагностики	Кліматичні розкриття; політика внутрішнього контролю
Операційний контроль	Моніторинг ресурсоефективності; оптимізація ланцюга постачання	Споживання енергії, використання води, утворення відходів, втрата біорізноманіття
Корпоративне управління	Забезпечення прозорості структури, етики і системи контролю	Структура акціонерів; система внутрішнього контролю

Джерело: складено автором на основі [62;64]

Значний вплив нефінансова звітність має на відносини зі стейкхолдерами і підвищення соціального капіталу. В цьому контексті важливо відмітити принцип подвійної суттєвості, як методологічну основу для визначення релевантних розкриттів. Він є ключовим елементом сучасного підходу до звітності. Особливо в контексті Директиви ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку та стандартів ESRS. Саме даний принцип є методологічною основою, яка інтегрує внутрішню та зовнішню ролі нефінансової звітності [36]. Він вимагає, щоб компанія оцінювала релевантність розкриттів з двох взаємодоповнюючих точок зору, а саме:

1. Фінансова суттєвість, яка визначає, чи є питання сталого розвитку суттєвим. Тобто чи викликає воно або, ймовірно, може викликати значні фінансові наслідки для компанії. Такими наслідками є ризики і можливості (зокрема, ті, що виникають через залежність від природних, людських та соціальних ресурсів), які можуть істотно вплинути на банк або підприємство у коротко-, середньо- чи довгостроковій перспективі.

2. Суттєвість впливу, що визначає позитивні і негативні впливи, пов'язані з бізнес-діяльністю підприємства, на навколишнє середовище і суспільство.

Застосування принципу подвійної суттєвості змушує компанії ідентифікувати свою діяльність, включаючи вихідну та низхідну діяльність у всьому ланцюгу створення вартості. Також ідентифікуються пов'язані з нею залежності і бізнес-відносини [3; 7]. І хоча цей підхід може ускладнювати процес звітності, він дозволяє компанії зосередитися виключно на релевантних ESG-показниках. Сам принцип при цьому пов'язує підзвітність компанії перед ринками капіталу (через фінансові ризики) і перед суспільством (через свій вплив). Такий комплексний аналіз посилює управлінський контроль, а також забезпечує більш повну та достовірну картину для зовнішніх стейкхолдерів, підвищуючи рівень прозорості.

Варто зауважити й те, що ESG-звітність визнана критичною умовою підвищення ефективності, конкурентоспроможності й інвестиційної привабливості компанії [5]. Вона допомагає бізнесу підвищити довіру інвесторів, партнерів і клієнтів, а також залишатися конкурентним на міжнародному ринку. Дана умова підтверджується тенденцією, згідно якої сучасні інвестори дедалі більше вимагають розкриття інформації про сталість. Вона дозволяє їм оцінити стійкість бізнес-моделі компанії, наявність довгострокових факторів конкурентоспроможності тощо. У фінансовому секторі ця вимога інституціоналізована через такі акти, як Директива SFDR. Саме вона зобов'язує фінансові установи інтегрувати ESG-чинники у процес прийняття інвестиційних рішень. Мета SFDR – підвищити прозорість та стимулювати залучення приватного капіталу для переходу до кліматично нейтральної економіки [36].

Експертні оцінки також підтверджують, що вартість бізнесу залежить не лише від фінансових результатів. ESG-активність формує частину вартості бізнесу. Компанія, яка активно займається ESG-діяльністю і накопичує соціальний капітал. Тому вона коштуватиме дорожче, ніж її конкуренти, які не приділяють цим питанням достатньої уваги. Зростання довіри, покращення взаємодії з контрагентами та зниження транзакційних витрат, які є результатом ESG-активності, слугують вагомим нефінансовим мультиплікатором вартості.

Роль нефінансової звітності виходить за рамки лише дотримання нормативних вимог, слугуючи потужним комунікаційним засобом для підвищення прозорості і створення довгострокової цінності. Прозора звітність щодо соціальної (S) складової, яка охоплює кадрову політику, управлінської (G) складової, що включає прозорість, етику й дотримання вимог, є ключем до зміцнення лояльності. Завдяки цій активності підвищується довіра до компанії з боку співробітників, а також місцевої громади [46].

Зі сторони споживачів і місцевих громад нефінансова звітність є способом надання інформації про вплив компанії на навколишнє середовище, зусилля щодо мінімізації її екологічного сліду у всьому ланцюгу створення вартості. Прозора звітність, що відповідає міжнародно визнаним рамкам, таким як GRI, забезпечує структурований й порівняльний спосіб розкриття інформації. Він є основою для довіри.

Отже, проведений аналіз підтверджує, що нефінансова звітність, особливо у формі ESG-звітування, виконує критично важливу двоєдину функцію. По-перше, це потужний управлінський інструмент, який сприяє стратегічному плануванню, ефективному ризик-менеджменту й підвищенню внутрішнього контролю. Причиною цього є ідентифікація ресурсоефективності, оцінка кліматичних і соціальних ризиків. По-друге, це комунікаційний інструмент. З цієї позиції, нефінансова звітність забезпечує прозорість, підвищує довіру, створює соціальний капітал, збільшуючи вартість бізнесу. Методологічною основою цієї інтеграції є принцип подвійної суттєвості. Він вимагає від компаній збалансувати фінансові ризики, спричинені факторами сталості, та власний вплив на суспільство. В

результаті здійснюється забезпечення цілісного управління вздовж усього ланцюга створення вартості. Нефінансова звітність, таким чином, перестає бути лише формальним розкриттям. Вона стає індикатором якості корпоративного управління і довгострокової стійкості, прямо корелюючи з інвестиційною привабливістю.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

2.1 **Методологія збору, аналізу та документування нефінансових показників**

Методологія збору, аналізу та документування нефінансових показників є ключовим елементом сучасної системи корпоративного управління, що виходить за рамки простого інформування. Якість цієї методології прямо впливає на вартість компанії та її доступ до фінансування, оскільки інвестори та кредитори у процесі прийняття рішень все більшою мірою покладаються на соціальні, економічні та критерії корпоративного управління.

Методологія збору нефінансових показників починається на етапі планування. Методи і джерела збору напряду залежать від об'єкта дослідження, чітко визначених цілей, наявних ресурсів тощо [6, с. 32]. Як правило, ці аспекти фіксуються аудиторською групою у програмі внутрішнього аудиту та матриці планування дослідження. Важливо зазначити, що процес збору даних є динамічним і може вимагати доповнення або коригування початкових планів під час виконання аудиторського завдання.

Важливим елементом забезпечення якості нефінансових показників є система внутрішнього контролю підприємства. Тому компанія має самостійно розробити систему й форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій [1, с. 56]. Якість управлінської інформації, а отже, і надійність нефінансових показників, прямо залежить від ефективності цієї системи.

Організація процесу збору також передбачає чітке визначення функціональної відповідальності. Підготовка якісного звіту вимагає залучення менеджерів, відповідальних за функціональні напрямки, до визначення ролі та оцінки впливу компанії на суспільство. Так здійснюється інтеграція ключових

критеріїв (екологічних, соціальних та критеріїв корпоративного управління) у стратегію й бізнес-процеси. Отже, методологія збору вимагає суттєвої трансформації бізнес-процесів. Бо традиційні системи обліку часто не передбачають детального збору даних, необхідних для оцінки кліматичних чи соціальних ризиків.

Саме тому на підприємствах часто застосовуються технології агрегації і обробки великих нефінансових даних. Нефінансова звітність, особливо в частині екологічних і соціальних показників, дедалі більше покладається на аналіз великих масивів даних [42]. Адже нефінансові дані характеризуються великим обсягом, швидкістю надходження й значною різноманітністю, включаючи обробку логів у реальному часі. Нерідким є і застосування аналізу інформації, яка надходить із сенсорів і пристроїв Інтернету речей. Наприклад, для моніторингу викидів парникових газів або ефективності використання ресурсів потрібен, що потребують потокового аналізу із численних джерел.

Методичний інструментарій оцінки нефінансових результатів діяльності корпорацій систематизується залежно від конкретних цілей оцінювання і статусу кінцевих користувачів. В його межах можна виділити [32, с. 25]:

1) інструменти менеджменту і контролінгу – методики модифіковані згідно з вимогами сталого розвитку, орієнтовані на внутрішніх користувачів. Вони включають збалансовану систему показників або інші системи управлінського обліку, які інтегрують ключові критерії для моніторингу операційної ефективності;

2) стандарти і показники для зовнішньої звітності. Сюди входять міжнародні стандарти, такі як GRI, або ISSB, зокрема IFRS S1 та IFRS S2. Вони розроблені для формування публічної звітності, забезпечення її порівнянності та прозорості;

3) методики оцінки незалежних оцінювачів – це інструментарій, розроблений рейтинговими агенціями та іншими незалежними сторонами. Його мета – інтегрувати нефінансові дані для оцінки кредитного ризику, інвестиційної привабливості й визначення вартості компанії.

Щодо аналізу нефінансових показників – він є критично важливим для прийняття рішень. Саме його проведення дозволяє оцінити кількісні та якісні результати, які корелюють з довгостроковою прибутковістю. Нефінансовий контроль фокусується на виявленні управлінських помилок, які можуть мати фінансові наслідки.

Ефективний аналіз нефінансових показників повинен перетворити звітування на інструмент стратегічного планування. На рис. 2.1 відображено важливі складові цього процесу:

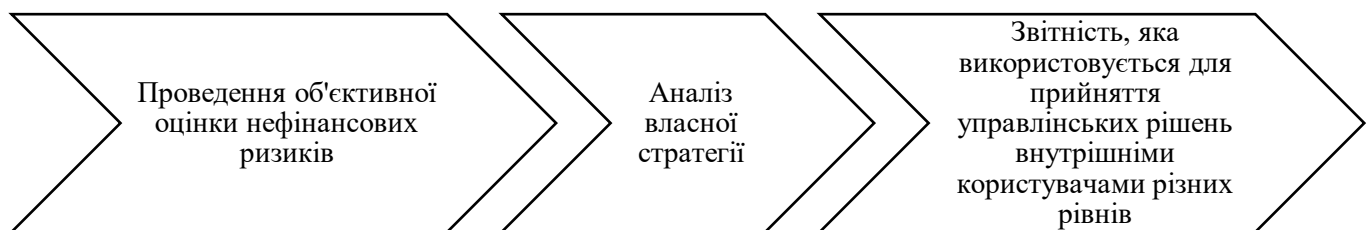


Рисунок 2.1 – Складі ефективного аналізу нефінансових показників

Джерело: складено автором на основі [15, с. 23]

Оскільки інвестори і кредитори тепер враховують позитивний вплив корпорації на суспільство і довкілля при прийнятті рішень щодо фінансування, критично важливими стають методики кількісної оцінки цього впливу. Серед них виділяється методологія SROI (Social return on investment). Вона представляє собою комплексний інструмент оцінки, який враховує не лише прямі надходження активів, але й задокументовану оцінку впливу операції на збільшення економічної вигоди в результаті реалізації соціальних програм. Даний підхід намагається кількісно виміряти соціально-економічний ефект, який часто є нематеріальною вигодою, отриманою суб'єктами господарювання через оцінку попередження і зменшення втрат (або збільшення доходів) [18, с. 210].

Головний методологічний виклик полягає в інтеграції оцінки ризиків, пов'язаних зі сталим розвитком, із традиційним фінансовим аналізом. Необхідність показати вплив цих ризиків на майбутні грошові потоки і вартість капіталу вимагає інструментів, здатних монетизувати нефінансовий вплив. Однак адекватне

оцінювання, навіть за допомогою складних моделей, в основному залежить від дотримання принципу підготовки якісної і надійної нефінансової звітної інформації.

Для ілюстрації різноманіття методологічних підходів до аналізу нефінансових показників доцільно представити їх систематизацію у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Моделі аналізу нефінансових показників

Напрямок	Методологічна основа	Мета	Показники	Цільовий користувач
Операційний (внутрішній) контроль	Управлінський облік, BSC	Оптимізація внутрішніх процесів та ресурсів	Оборот персоналу, Кількість дефектів, середній час очікування	Внутрішній менеджмент
Стратегічний та інвестиційний аналіз	Економічні, соціальні та критерії корпоративного управління, звітування про цінність, SROI	Оцінка довгострокового впливу на вартість капіталу, зниження ризиків	Економічна вигода від соціальних програм, оцінка ризиків,	Інвестори, кредитори, стратегічне керівництво
Зовнішня звітність і бенчмаркінг	GRI, IFRS S1/S2	Забезпечення прозорості та порівнянності зі звітністю конкурентів	Розкриття кліматичних ризиків (IFRS S2), Рівень застосування системи GRI (C, B, A)	Стейкхолдери, громадськість

Джерело: складено автором на основі [46; 50]

На національному рівні в Україні ключовою формою обов'язкового розкриття нефінансових аспектів є Звіт про управління. Він охоплює інформацію про результати діяльності, ризики, екологічні і соціальні аспекти, кадрову політику, а також корпоративне управління (для емітентів цінних паперів) [34, с. 120]. Таким чином, законодавство України встановило базову методологічну вимогу щодо інтегрованого розкриття нефінансових даних.

Сучасна методологія документування нефінансових показників не може бути обмежена лише підготовкою текстових звітів. Для забезпечення порівнянності і зручності використання інформації для аналітиків, стандарти ISSB вимагають подання даних у структурованому цифровому форматі, зокрема через таксономію

ISSB. Вона відповідає загальносвітовій та національній тенденції цифрової трансформації звітності. В Україні Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) вже затвердила вимоги до подання фінансової звітності у форматі XBRL. Це стало є кроком до того, щоб інвестори мали зручний доступ до якісної, аудитованої інформації. Хоча наразі XBRL переважно фокусується на фінансовій звітності, методологія документування нефінансових показників повинна бути адаптована до цих вимог. Отже, є необхідність автоматизованого збору і маркування даних для подальшого подання у форматі XBRL, який забезпечить інтеграцію нефінансових показників у єдиний цифровий простір звітування.

Надійність документованих нефінансових показників напряму залежить від ефективності системи внутрішнього контролю компанії. Для цього компанії повинні розбудувати чіткий процес управління сталим розвитком, який включає аналіз власної стратегії і об'єктивну оцінку нефінансових ризиків [9, с. 30]. Контроль за нефінансовими показниками включає забезпечення надійності і повноти управлінської інформації. Згідно з методологічними вимогами, підприємство самостійно визначає основні характеристики системи внутрішнього контролю, включаючи процедури і політики, що стосуються, наприклад, корпоративного управління. Аудит нефінансової інформації, навіть внутрішній, може бути проведений з метою ознайомлення зацікавлених сторін з результатами діяльності компанії, підвищення їхньої впевненості у точності даних.

Зовнішня верифікація є фінальним етапом методологічного циклу, який забезпечує достовірність нефінансової звітності. Зовнішня перевірка звітів підвищує їхню прозорість, достовірність, легітимність і, відповідно, забезпечує впевненість стейкхолдерів та інвесторів. Надання впевненості у нефінансовій інформації має вирішальне значення. Адже ці дані використовуються для оцінки вартості та ризиків компанії.

Для зовнішньої верифікації нефінансової звітності використовуються спеціалізовані міжнародні стандарти завдань з надання впевненості, які відрізняються від традиційного фінансового аудиту. Ними є [49, с. 92]:

– міжнародний стандарт завдань з надання впевненості (ISAE) 3000. Даний стандарт, розроблений Міжнародною радою з аудиторських та гарантійних стандартів (IAASB). Він являє собою загальну основу для завдань з надання впевненості, крім аудиту або огляду історичної фінансової інформації. ISAE 3000 використовується для підтвердження достовірності різноманітних нефінансових даних. Наприклад, на його основі розроблено стандарт ISAE 3410, який стосується надання впевненості щодо звітів про викиди парникових газів. Впровадження ISAE 3000 в національну аудиторську практику є ключовим для адаптації до міжнародних вимог;

– AA1000 Assurance Standard (AA1000AS) – стандарт, що є основою для перевірки звітів третьої сторони про сталий розвиток (зокрема, тих, що базуються на GRI, ISO 26000). Ключовою особливістю методології аудиту за AA1000AS є можливість оперативного усунення недоліків, виявлених, поки аудит ще триває. Його застосування посилює якість самого процесу звітування.

Таким чином, методологія верифікації забезпечує замкнутий цикл управління нефінансовою інформацією, оцінюючи як внутрішню надійність даних, так і зовнішню легітимність та відповідність процесу звітування принципам сталості.

Можемо дійти висновку, що методологія збору, аналізу та документування нефінансових показників включає планування, збір даних, внутрішній контроль, розподіл відповідальності і застосування різноманітного інструментарію для трансформації нефінансової інформації у стратегічний інструмент. Перехід до структурованого цифрового формату звітності підвищує її порівнянність, а фінальна зовнішня верифікація забезпечує достовірність та легітимність, замикаючи цикл управління критично важливою для стейкхолдерів інформацією.

2.2 Організація обліку та систематизації нефінансової інформації

Сутність організації обліку нефінансової інформації полягає у створенні та впровадженні на підприємстві комплексної, систематичної і контрольованої

системи для ідентифікації, збору, вимірювання, обробки, накопичення, аналізу, а також верифікації показників, які відображають його екологічний, соціальний та управлінський вплив та ефективність [9, с. 32].

Організація обліку нефінансової інформації має на меті забезпечити якість, достовірність і прозорість цих даних.

Першим і найкритичнішим кроком в організації обліку нефінансової інформації є формування внутрішньої методологічної бази. Ця база функціонує як своєрідна «облікова політика» для нефінансових даних, закладаючи фундамент для всіх подальших процесів – від збору до звітування. Її мета – забезпечити послідовність, порівнянність і достовірність нефінансової інформації, перетворивши якісні зобов'язання у кількісні, вимірювані показники. Цей етап включає три ключові компоненти:

1. Визначення суттєвості, яке полягає у ідентифікації тих ESG-тем та показників, які є найважливішими для діяльності підприємства і його ключових стейкхолдерів. Завдяки цьому зосереджуються ресурси на зборі та аналізі дійсно релевантної інформації. Також це дозволяє уникнути перевантаження неважливими даними і забезпечити відповідність очікуванням.

Варто зауважити те, що сучасні підходи, зокрема європейські стандарти ESRS, вимагають застосування принципу подвійної суттєвості. Це означає, що підприємство має оцінити:

– впливову суттєвість, а саме те, як діяльність компанії впливає на суспільство та довкілля (наприклад, викиди CO₂, якість праці, вплив на біорізноманіття);

– фінансову суттєвість, що відображає вплив ESG-чинників на фінансовий стан, грошові потоки і доступ до капіталу компанії (наприклад, ризики зміни клімату для активів, соціальні ризики для репутації).

Процес визначення суттєвості зазвичай включає консультації зі стейкхолдерами (інвесторами, співробітниками, клієнтами, регуляторами, громадськістю), аналіз галузевих ризиків та можливостей. Також під час його проведення здійснюється оцінка впливу цих факторів на бізнес-модель компанії.

Результатом є матриця суттєвості, яка візуалізує найважливіші для розкриття теми [15, с. 21].

2. Після визначення суттєвих тем підприємство переходить до вибору стандартів звітності, які будуть слугувати основою для збору даних, розробки внутрішніх політик і методик розрахунку для кожного показника. Це забезпечує стандартизацію та послідовність. На цьому етапі компанія обирає один або кілька глобальних фреймворків. Далі на основі обраних стандартів розробляються конкретні інструкції.

3. Визначення периметру обліку. Периметр обліку нефінансової інформації визначає, які саме підрозділи, дочірні компанії, географічні локації і навіть учасники ланцюга постачання будуть включені у процес збору даних. Даний етап є критично важливим для повноти та достовірності звітності [17, с. 153].

Облік нефінансової інформації є крос-функціональним завданням. На відміну від фінансового обліку, що переважно сконцентрований у бухгалтерії, нефінансові дані генеруються у всіх підрозділах підприємства. У табл. 2.2 відображено розподіл відповідальності, що здійснюється в процесі обліку нефінансової інформації.

Таблиця 2.2 – Розподіл відповідальності, що здійснюється в процесі обліку нефінансової інформації

Компонент	Функції
Центр компетенцій	Створення спеціалізованого підрозділу або комітету, відповідального за загальну стратегію, методологію та консолідацію звітності
Власники даних	Чітке визначення відповідальних осіб у кожному операційному підрозділі
Інтеграція з фінансами	Ключова тенденція – зближення фінансового та нефінансового обліку. Фінансовий департамент часто бере на себе роль контролера якості і валідатора нефінансової інформації. Оскільки ці дані все частіше впливають на фінансові показники

Джерело: складено автором на основі [15]

Систематизація нефінансових даних є критичним методологічним етапом, який забезпечує перехід від їх первинного обліку та збору до аналітичної обробки, підготовки звітності та аудиту. Нефінансові показники за своєю природою є

гетерогенними. Адже вони надходять з різних джерел, мають різні формати (кількісні та якісні) та одиниці виміру. Без належної систематизації цей масив даних залишається некерованим, що унеможлиблює його аналіз, верифікацію і подальше використання для прийняття управлінських рішень. Сутність систематизації полягає у впорядкуванні зібраних даних за чітко визначеними класифікаційними ознаками та приведенні їх до єдиного, порівнянного формату.

Основою ефективної систематизації є чітка класифікація нефінансової інформації. З огляду на її різноманітність і багатомірність, застосовується багаторівнева класифікаційна модель. Її застосування дозволяє структурувати дані для подальшого аналізу, інтеграції в інформаційні системи та звітування [29]. Така систематизація забезпечує логічне впорядкування інформаційного масиву, підвищуючи його придатність для управлінських цілей.

Ключові підходи до класифікації нефінансових даних включають групування за:

1. Змістовною ознакою (ESG-категорії). Дана класифікація представляє собою базовий і найбільш поширений рівень класифікації, який безпосередньо відповідає міжнародним стандартам сталого розвитку, таким як GRI, ESRS та IFRS S2. Дані групуються за трьома основними напрямками, що формують аббревіатуру ESG (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Класифікація нефінансових даних за ESG-категоріями

Категорія	Сутність	Приклади показників
Е – екологічні дані	Показники, що відображають вплив діяльності підприємства на довкілля та його ефективність у використанні природних ресурсів	Викиди парникових газів, споживання води та енергії, обсяг утворених та перероблених відходів, вплив на біорізноманіття, використання відновлюваних джерел енергії.
S – соціальні дані	Показники, що характеризують вплив підприємства на суспільство, його співробітників, клієнтів та місцеві громади	Плинність кадрів, рівень травматизму на виробництві, інвестиції в навчання і розвиток персоналу, політика різноманітності та інклюзії, задоволеність клієнтів, обсяг соціальних інвестицій, дотримання прав людини.

Продовження табл. 2.3

G – управлінські дані	Показники, що описують системи та процеси управління, які забезпечують прозорість, підзвітність, етичну поведінку підприємства тощо	Структура ради директорів (незалежні директори, гендерний склад), політика винагород вищого керівництва, антикорупційні заходи та їх ефективність, управління ризиками, етика ведення бізнесу, кібербезпека.
-----------------------------	---	--

Джерело: складено автором на основі [22]

Класифікація за змістовною ознакою є основою для структури будь-якого звіту зі сталого розвитку і дозволяє стейкхолдерам швидко орієнтуватися у ключових аспектах нефінансової діяльності компанії.

Крім змістовної категорії, нефінансові дані також класифікуються за їхнім форматом, що важливо для вибору методів збору, обробки та представлення інформації. Відобразимо особливості даної класифікації у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Класифікація нефінансових даних за форматом

Тип даних	Приклади	Призначення
Кількісні	Тони CO ₂ , % плинності кадрів, kWh спожитої енергії, кількість годин навчання на співробітника, обсяг інвестицій у соціальні проекти тощо.	Основа для розрахунку ключових показників ефективності, бенчмаркінгу, порівняльного аналізу, відстеження динаміки та моделювання
Якісні	Опис екологічної політики компанії, стратегії зі зменшення викидів, результати оцінки ризиків у ланцюгу постачання, кейс-стаді соціальних проектів та ін.	Забезпечують розуміння контексту кількісних даних, демонструють підходи до управління, дозволяють оцінити ефективність стратегій та зобов'язань

Джерело: складено автором на основі [23]

За даними табл. 2.4 якісні дані є не менш важливими за кількісні. Саме вони дозволяють стейкхолдерам зрозуміти чому компанія досягає певних результатів або стикається з викликами.

Наступна класифікація, що застосовується для систематизації нефінансової інформації – за джерелом походження. Її застосування є важливим для організації процесів збору, визначення відповідальності і оцінки надійності даних. Відобразимо її особливості у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Класифікація нефінансових даних за джерелом походження

Джерело	Приклади	Відповідальність та контроль
Внутрішні дані	Дані з корпоративних ERP-систем, HRM-систем, систем обліку споживання ресурсів (лічильники), внутрішні звіти відділів або результати внутрішніх аудиторських перевірок.	Компанія має прямий контроль над процесом збору та якістю цих даних, відповідальність лежить на відповідних внутрішніх підрозділах
Зовнішні дані	Дані від постачальників, результати опитувань клієнтів, дані з відкритих джерел (статистика регіону), рейтинги і оцінки зовнішніх агентств, інформація від регуляторів тощо.	Контроль над якістю цих даних є більш складним. Він вимагає розробки процедур перевірки, верифікації та формування політик щодо роботи з даними третіх сторін.

Джерело: складено автором на основі [22]

Чітке розмежування джерел допомагає ідентифікувати «власників даних» і забезпечити адекватні механізми контролю та валідації на кожному етапі збору інформації. Комбіноване використання цих класифікаційних підходів забезпечує всебічну та систематизовану структуру нефінансових даних, що є основою для їх ефективного управління та звітування.

Систематизація є послідовним процесом, що перетворює хаотичні, розрізнені та неструктуровані первинні дані на єдиний, впорядкований, верифікований і готовий до аудиту набір даних. Цей процес є технологічним та методологічним ядром системи обліку нефінансової інформації. На рис. 2.2 відображено його основні етапи.

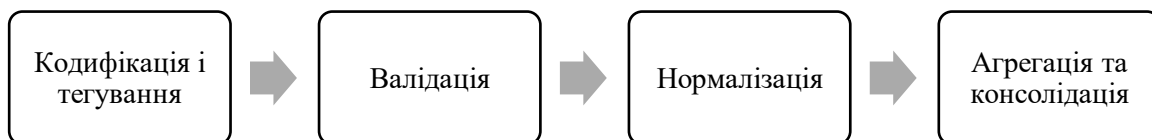


Рисунок 2.2 – Основні етапи систематизації нефінансової інформації

Джерело: складено автором на основі [27]

За даними рис. 2.2 бачимо, що кодифікація і тегування є початковим етапом структурування. На цьому етапі кожна одиниця нефінансової інформації маркується для ідентифікації, з метою подальшої автоматизованої обробки. Далі

відбувається контроль якості даних. В процесі валідації здійснюється перевірка даних на повноту, точність і відсутність аномалій. На цьому етапі виявляються помилки ручного введення, пропущені дані або показники, що виходять за межі допустимих діапазонів. Далі здійснюється приведення даних до єдиних одиниць виміру, єдиних форматів для забезпечення їхньої порівнянності між різними підрозділами чи періодами. Агрегація та консолідація – це фінальний етап систематизації, на якому очищені та нормалізовані дані зводяться в єдине ціле.

Варто відзначити, що ручна систематизація нефінансової інформації в Excel-таблицях можлива лише для малих підприємств. Великі компанії вимагають автоматизованих технологічних рішень, в основі яких лежить таксономія. Вона представляє собою детальний, ієрархічний класифікатор, який чітко визначає кожен нефінансовий показник, його одиницю виміру, методику розрахунку і зв'язок зі стандартами (GRI, ESRS) і внутрішніми цілями. Також застосовуються IT-платформи, які автоматизують етапи, описані вище.

Таким чином, організація обліку і систематизації нефінансової інформації є комплексним, системним процесом, який необхідний для забезпечення її якості, достовірності та прозорості. Цей процес починається з формування методологічної бази. Оскільки збір даних є крос-функціональним завданням, організація вимагає чіткого розподілу відповідальності і все тіснішої інтеграції з фінансовими департаментами для валідації. Критичним етапом є систематизація гетерогенних даних, яка відбувається через кодифікацію, валідацію, нормалізацію та їх консолідацію.

2.3 Методика складання нефінансової звітності

Методика складання нефінансової звітності для підприємств в Україні наразі являє собою гібридний підхід, в якому поєднуються мінімальні обов'язкові вимоги національного законодавства з добровільним впровадженням провідних

міжнародних стандартів. Цей підхід зумовлений прагненням українського бізнесу до євроінтеграції та необхідністю залучення зовнішніх інвестицій.

Сам процес можна представити як послідовний цикл, що складається з п'яти основних етапів (рис. 2.3)



Рисунок 2.3 – Етапи складання нефінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [12, с. 143]

Перший етап є стратегічним фундаментом для всього процесу складання нефінансової звітності. Його ретельне виконання гарантує, що кінцевий звіт буде релевантним, відповідатиме вимогам і ефективно комунікуватиме цінність сталого розвитку компанії. Ігнорування або поверхнєве опрацювання на цьому етапі може призвести до нерелевантної, неправдивої або неповної звітності, яка не лише не досягне своїх цілей, а й може підірвати довіру стейкхолдерів.

Визначення мети та аудиторії звіту є відправною точкою, яка визначає весь подальший дизайн і контент звіту. Без чіткого розуміння «для кого» та з якою метою він готується, його ефективність буде мінімальною. Аудиторія звіту є різноманітною, і кожна група має свої специфічні інтереси, адже [2, с. 59]:

- інвесторів та кредиторів цікавить вплив ESG-факторів на фінансові ризики і вартість компанії;
- регулятори вимагають відповідності законодавчим нормам;

- B2B-клієнтів хвилює екологічність ланцюга постачання;
- B2C-клієнти звертають увагу на репутацію;
- співробітники очікують інформації про умови праці й корпоративну культуру;
- місцеві громади фокусуються на впливі на довкілля та соціальних ініціативах;
- громадськість вимагає прозорості і підзвітності щодо прав людини та екології.

Вибір відповідного стандарту є прямим наслідком визначення мети і аудиторії. Ці стандарти надають методологічні рамки для того, що розкривати і як це робити. Обраний стандарт визначатиме структуру звіту, перелік показників, методики розкриття, що забезпечує порівнянність та довіру.

Проведення оцінки суттєвості є дуже важливою частиною підготовчого етапу. Процес оцінки суттєвості включає визначення стейкхолдерів (тих, хто зацікавлений у діяльності компанії). Після цього відбувається збір інформації шляхом опитувань, інтерв'ю зі стейкхолдерами, аналізу ризиків і внутрішніх оцінок. Наступним кроком є пріоритезація. Вона полягає у визначенні найбільш критичних тем, які зазвичай візуалізуються у матриці суттєвості. Результатом цього процесу є формування переліку суттєвих тем, які компанія буде розкривати у своєму звіті.

Оскільки нефінансова звітність охоплює всі аспекти діяльності компанії, її складання вимагає залучення різних підрозділів. До робочої групи (або ESG-комітету) зазвичай входять представники [3, с. 128]:

- вищого керівництва для стратегічного бачення та підтримки;
- HR-відділу, які надаватимуть дані про персонал, навчання, різноманітність;
- фінансового департаменту. За участі цих представників буде отримано дані про бюджетування ESG-ініціатив, проведено валідацію даних, інтеграцію з фінансовими показниками;

- юридичного відділу, що оцінюватимуть відповідність законодавству, ризику;
- екологічної служби (або відділу охорони праці). Ці працівники нададуть дані про викиди, відходи, споживання ресурсів, безпеку тощо;
- відділу закупівель, з метою оцінки взаємодії з постачальниками, оцінки ризиків в ланцюгу постачання;
- відділу комунікацій/PR для написання звіту, дизайну, публікацій.

Далі відбувається практична реалізація методології обліку нефінансової інформації, а саме: збір первинних даних, їх систематизація і консолідація.

На наступному етапі зібрані дані аналізуються у динаміці (порівняно з минулими роками) та в контексті (порівняно з галузевими показниками). Розраховуються ключові показники ефективності. На основі проведеного аналізу формується наративна частина звіту. Структура звіту має відповідати обраному стандарту. Важливою частиною є візуалізація даних – підготовка графіків, таблиць та діаграм.

Для забезпечення довіри стейкхолдерів, фінальний проект звіту передається незалежному аудитору (верифікатору). Аудитор перевіряє достовірність даних та відповідність методології збору і розрахунків міжнародним стандартам надання впевненості. Після аудиту та внесення коректив, звіт затверджується вищим керівництвом.

Отже, методика складання нефінансової звітності може бути реалізована у п'ять етапів. Ключовим є підготовчий етап, де визначаються мета, аудиторія, стандарти і проводиться оцінка суттєвості. Завершується процес незалежною верифікацією (аудитом), яка забезпечує достовірність даних і довіру стейкхолдерів перед фінальним затвердженням звіту керівництвом.

2.4 Сучасні інформаційні системи складання нефінансової звітності

Сучасні інформаційні системи складання нефінансової звітності представляють собою інтегровані програмні комплекси, спроектовані для

автоматизації всього циклу нефінансової звітності. Основна функція таких систем полягає в подоланні трудомісткості річного процесу звітування. Додавання ж складних ESG-вимог робить його ще більш комплексним. Таким чином, ці системи призначені для об'єднання розрізнених команд, робочих процесів і великих масивів даних.

За своєю суттю, сучасна інформаційна система складання нефінансової звітності є критичним технологічним мостом. Він необхідний для перетворення неструктурованих даних у порівнянну, верифіковану і стратегічно корисну інформацію, забезпечуючи відповідність вимогам IFRS, GRI та ESRS [8, с. 84].

Для цього архітектура інформаційної системи складання нефінансової звітності має будуватися навколо інтеграції та аналітичної обробки. Функція інтеграції є життєво необхідною. Бо ESG-дані генеруються в різних підрозділах компанії та її ланцюга постачання. Система має бути спроможна консолідувати інформацію з різних географічних розташувань чи функціональних відділів. Для збору повного діапазону ESG-даних, роботи з великими масивами, інтеграція з ключовими операційними системами є обов'язковою. При цьому обробка даних повинна виходити за рамки простого підсумовування. Інформаційна система складання нефінансової звітності має бути спроектована для роботи з різномірними, часто неструктурованими, даними, їх подальшої конвертації у стандартизовані метрики.

Сучасні інформаційні системи складання нефінансової звітності надають функціонал, який трансформує процес звітування з рутинного обліку на інструмент корпоративного управління (див. рис. 2.4).

За даними рис. 2.4 такі системи пропонують вбудовані шаблони і інструменти-експлорери, які дозволяють користувачам порівнювати вимоги множинних фреймворків. Вони дозволяють використовувати готові формати, уникнувши необхідності починати звітність «з нуля». Завдяки цьому прискорюється процес і мінімізуються ризики пропуску обов'язкових показників. При цьому централізований збір повного діапазону ESG-даних є ключовим. Сучасна система повинна забезпечувати версійний контроль й інтеграцію процесів.

Консолідація даних, яка традиційно вимагає залучення багатьох команд та є джерелом помилок, стає автоматизованою, підвищуючи ефективність.

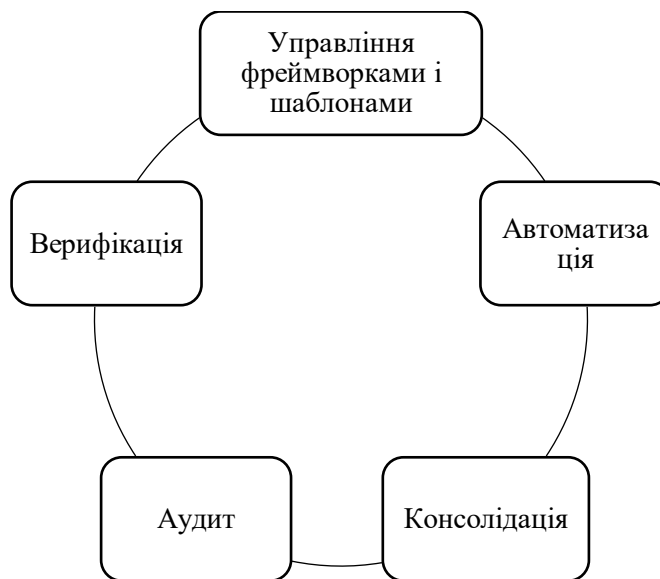


Рисунок 2.4 – Функціонал сучасних інформаційних систем складання нефінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [56]

Для міжнародних інвесторів та європейських регуляторів, особливо в контексті CSRD, найважливішим є довіра до даних. Тому система повинна бути спроектована як гарант цілісності інформації. Вона зобов'язана фіксувати повний слід перевірки, контролювати авторство і забезпечувати можливість вбудовувати посилання на підтвердження безпосередньо у звіт. Такий функціонал робить звітність готовою до аудиту. Тобто функціонал сучасних знижує внутрішні ризики невідповідності даних, функціонуючи як технологічний механізм антикризового управління ними.

Сучасні ESG-платформи, такі як «Oracle ESG», «SAP» чи «Microsoft sustainability manager», є комплексними інструментами, які інтегрують фінансові та нефінансові дані. Їх ключові функціональні можливості відображено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Ключові функціональні можливості сучасних ESG-платформ

Функції	Сутність
Збір і стандартизація даних	Системи повинні вміти отримувати дані з широкого спектру внутрішніх систем (HR, фінанси, закупівлі) і зовнішніх джерел (постачальники, ланцюжок постачання). Для цього необхідні вбудовані механізми для стандартизації й управління даними, щоб забезпечити послідовність показників по всьому підприємству
Аналіз, управління якістю даних	Для забезпечення точності і надійності даних платформи використовують передову аналітику, включаючи вбудоване розпізнавання патернів. Використання цього функціоналу дозволяє оперативно ідентифікувати і адресувати аномалії чи розбіжності в ESG-даних. Це є проактивним підходом до управління якістю
Гнучке звітування	Платформи надають вбудовані редактори для створення різних форм звітності, застосування складних формул.

Джерело: складено автором на основі [56]

Окрім інтегрованих ERP-модулів, існують спеціалізовані SaaS-платформи, а саме:

– «Workiva» – платформа, що високо цінується користувачами за потужні інструменти співпраці. Вони дозволяють здійснювати інтеграцію та оновлення в режимі реального часу. «Workiva» також відрізняється надійними функціоналами контролю версій, управління формулами й звітністю. Вона пропонує індивідуальні тегові фреймворки для розробки інтерфейсу та складання статутних звітів [54];

– «Diligent ESG» або «Diligent one platform» Сильні сторони Diligent включають високу налаштовуваність і комплексні модулі. Однак ключовою перевагою є функція аудиторського сліду, яка забезпечує всебічне відстеження змін і дій, що є необхідним для підзвітності і зовнішнього аудиту.

Узагальнимо ключові особливості провідних ESG-платформ у табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Порівняльний аналіз архітектурних рішень провідних ESG-платформ

Критерій	Спеціалізовані SaaS-рішення	Інтегровані ERP-модулі
Збір даних	Висока гнучкість у налаштуванні опитувань та тегів; Сильні інструменти співпраці та інтеграції зовнішніх даних	Глибока омніакальна інтеграція з внутрішніми транзакційними даними (HR, Фінанси, SCM, виробництво)

Продовження табл. 2.7

Управління якістю даних	Чіткі функції аудиторського сліду, контроль версій	Вбудовані механізми виявлення аномалій; автоматична стандартизація одиниць вимірювання
Аналіз та стратегія	Сильні можливості налаштування звітів і динамічних формул для складного статичного звітування	Використання ШІ й предиктивної аналітики для прогнозування ESG-ефективності та оптимізації стратегій

Джерело: складено автором на основі [56]

Конкуренція між ERP-модулями та спеціалізованими SaaS-платформами фактично формує гібридну IT-архітектуру. Великі компанії часто використовують ERP-системи для забезпечення цілісності і транзакційної надійності внутрішніх даних («SAP», «Oracle»). Натомість SaaS-платформи застосовуються для гнучкості, ефективної співпраці та фінальної подачі складних законодавчих звітів («Workiva», «Diligent»).

Отже, функціонал сучасних інформаційних систем нефінансової звітності охоплює збір, стандартизацію, аналіз, управління якістю даних і гнучке звітування. Також вони включають вбудовані шаблони, версійний контроль й аудитний слід, який знижує ризики та підвищує ефективність. Провідні платформи часто використовуються в гібридних IT-архітектурах для поєднання транзакційної надійності та гнучкості звітності.

2.5 Шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання та методології складання нефінансових звітів

Удосконалення нормативно-правового регулювання нефінансової звітності в Україні знаходиться під прямим впливом процесу євроінтеграції та необхідності адаптації національного законодавства. У зв'язку з цим ключовим регуляторним актом, який має бути імплементований, є Директива ЄС 2022/2464 про корпоративну звітність зі сталого розвитку. Саме вона запроваджує обов'язкове застосування стандарту ESRS.

Для підготовки його імплементації необхідно попередньо вдосконалити Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» у частині визначення суб'єктів та строків. Причиною цього є те, що чинна редакція Закону є недостатньо деталізованою в частині нефінансової звітності. Наприклад, Стаття 12 переважно регулює питання консолідованої фінансової звітності.

В межах рекомендацій щодо удосконалення доцільним стане доповнення Закону окремим розділом або статтею «Звітність зі сталого розвитку». Рекомендоване доповнення має чітко визначати порогові критерії (за кількістю працівників, активами, доходом) для великих підприємств. Необхідним є і чітке фіксування в законі поетапного введення обов'язковості звітування. Відповідно до проєкту адаптації, передбачається три фази, що відповідають вимогам Директиви CSRD (див. табл. 2.8). Вона, зокрема, чітко визначає, що зареєстровані на біржі малі й середні підприємства також підпадають під дію директиви, що відрізняє цей підхід від попередніх добровільних практик.

Таблиця 2.8 – Фази запровадження обов'язкової звітності зі сталого розвитку в Україні згідно з проєктом адаптації CSRD

Фаза впровадження	Рік початку звітування	Суб'єкти обов'язкового звітування
I. Великі підприємства (I хвиля)	2026	Великі підприємства та материнські підприємства великих груп, середня кількість працівників яких >500 осіб
II. Великі підприємства (II хвиля)	2027	Всі інші великі підприємства та материнські підприємства великих груп
III. Публічні МСП	2028	Малі та середні підприємства, цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку капіталу

Джерело: складено автором на основі [20]

За даними табл. 2.8 за рахунок застосування чітко визначеної юридичної дорожньої карти реформ бізнес матиме достатній час для підготовки внутрішніх процесів збору даних і методології.

Проте при впровадженні складних європейських стандартів існує високий ризик значного адміністративного навантаження на бізнес. Особливо це стосується малих і середніх підприємств, які вперше стикаються з подібними вимогами. Для

того, щоб зменшити цей ризик необхідною є імплементація підходу «Omnibus» [60]. Даний пакет пропозицій було розроблено Європейською Комісією для спрощення і вдосконалення вимог щодо корпоративної звітності зі сталого розвитку. Мета розробки – зменшення адміністративного навантаження на бізнес (особливо на МСП). Саме тому при адаптації ESRS в Україні необхідно повністю інтегрувати принципи спрощення, передбачені цим пакетом. Їх інтеграція забезпечить пропорційність вимог для публічних МСП.

У випадку ж, якщо в нашій країні буде прийнято ESRS без належного впровадження спрощуваних положень «Omnibus» – це може призвести до «регуляторного шоку». Внаслідок чого відбудеться гальмування процесу впровадження звітності, особливо у сегменті МСП.

На додаток до цього для МСП мають бути розроблені чіткі рекомендації. Для цього регулятор повинен офіційно визнати стандарти GRI як рекомендовану методологічну базу. Саме цей стандарт пропонує детальні, але більш гнучкі методичні рекомендації. Його визнання в якості методологічної бази дозволить МСП, які не підпадають під обов'язкові вимоги до 2028 р., поступово підготувати свої процеси до переходу на ESRS.

З погляду методологічного вдосконалення необхідним є забезпечення якості, суттєвості і порівнянності інформації. Тобто, необхідним є кардинальна трансформація підходів, в межах якої буде замінено вибіркоче добровільне розкриття обов'язковим, стандартизованим процесом. Разом з тим даний процес має фокусуватися на реальних впливах і ризиках. Тому важливими складовими методологічного мають стати:

- впровадження принципу подвійної суттєвості;
- гармонізація стандартів.

Важливість першої складової обґрунтовується тим, що ключовою методологічною вимогою, яка відрізняє ESRS від попередніх добровільних стандартів, є концепція подвійної матеріальності. Впровадження цього принципу є найбільшою методологічною зміною. Адже саме він усуває проблему вибіркочості

даних, характерну для добровільної звітності, де компанії могли розкривати лише позитивні показники.

Подвійна суттєвість вимагає від підприємств розкриття інформації у двох взаємопов'язаних вимірах:

1. Суттєвість впливу, а саме те, як діяльність підприємства впливає на довкілля і суспільство.

2. Фінансова суттєвість, що відображає, як фактори сталого розвитку (ризиків і можливостей) впливають на фінансовий розвиток, ефективність й становище самого підприємства.

Шляхи удосконалення застосування принципу подвійної суттєвості полягають у його переведенні з теоретичного рівня у практичний інструмент, що підлягає аудиту. Це вимагає, по-перше, розробки центральними регуляторними органами детальних методичних рекомендацій, які включатимуть практичні приклади і матриці оцінки. Вони допоможуть підприємствам коректно визначати релевантні теми для розкриття. По-друге, необхідно забезпечити навчання і сертифікацію аудиторів, включивши аналіз подвійної суттєвості як обов'язковий компонент підготовки фахівців, яка надають послуги запевнення щодо звітності зі сталого розвитку.

Необхідність гармонізації стандартів пов'язана з тим, що перед нашою країною стоїть подвійний виклик. У ньому поєднується необхідність задоволення нормативних вимог ЄС з одночасним підвищенням інвестиційної привабливості. Тому його реалізація вимагає стратегічного узгодження різних міжнародних стандартів, а саме ESRS, IFRS S1, IFRS S2, ISSB. Шляхи удосконалення методології полягають в архітектурному поєднанні цих підходів. Для цього необхідно чітко визначити ієрархію та сумісність стандартів. ESRS мають бути встановлені як обов'язковий мінімум. IFRS S1/S2 можуть бути рекомендовані для підприємств, які активно залучають капітал на міжнародних ринках. Таке стратегічне узгодження дозволить використовувати ESRS як базову юридичну основу для звітування. Тоді IFRS – як інструмент підвищення інвестиційної привабливості та довіри з боку глобальних інвесторів.

Крім того, необхідно розробити механізми інтеграції між стандартами. Оскільки Фонд МСФЗ погодився консолідувати галузеві стандарти SASB, які є важливими для секторальних розкриттів, то Міністерство має розробити детальні методичні рекомендації. Ці рекомендації повинні чітко вказувати, як підприємства можуть легко інтегрувати галузеві метрики IFRS S2/SASB у формат ESRS. Одночасно з цим забезпечуючи послідовність і уникнення дублювання інформації. Відповідно, необхідним є створення єдиної національної таксономії звітування, яка забезпечить повну сумісність даних і прозорість процесу.

У табл. 2.9 відобразимо рекомендовану роль ключових міжнародних стандартів нефінансової звітності в Україні.

Таблиця 2.9 – Рекомендована роль ключових міжнародних стандартів нефінансової звітності в Україні

Стандарт	Сфера застосування	Рекомендована роль в українській системі
ESRS	Обов'язкове звітування	Законодавчо закріплений, обов'язковий стандарт для компаній, визначених законом
GRI	Добровільне звітування	Стартова методологія для МСП та компаній, які не підпадають під CSRD
IFRS S1/S2	Звітність для капітальних ринків	Додатковий стандарт для міжнародної інвестиційної прозорості, зв'язку з фінансовою звітністю

Джерело: складено автором на основі [60]

Іншим важливими кроком удосконалення є розвиток інституту аудиту. Бо якість та довіра до нефінансової звітності залежать від її достовірності, що досягається лише через обов'язковий зовнішній аудит. В основі його розвитку має бути нормативне визначення вимог до обов'язкового аудиту. При цьому як CSRD, так і українська Стратегія запровадження звітності зі сталого розвитку передбачають обов'язкове залучення незалежного аудитора. Другий етап реалізації Стратегії (2026-2030 рр.) спеціально присвячений запровадженню аудиту звітності зі сталого розвитку. Тому шляхами удосконалення на рівні регулювання аудиторської діяльності мають стати:

- чітке визначення рівня запевнення. Законодавство має визначити, який рівень запевнення буде вимагатися. На перших етапах в ЄС часто вимагається

«обмежене задоволення». Воно є менш вимогливим, ніж «обґрунтоване задоволення». В Україні ж слід чітко встановити поетапний перехід від обмеженого до обґрунтованого задоволення;

– інтеграція в Закон про аудит. Необхідне внесення відповідних змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» для юридичного визначення «послуги із задоволення щодо звітності зі сталого розвитку» як окремого виду аудиторської діяльності.

Паралельно з цим для забезпечення обов'язкового аудиту необхідно розбудувати відповідну інституційну інфраструктуру. Консалтингові та аудиторські фірми вже сьогодні надають послуги з діагностики, гар-аналізу та побудови ESG-процесів. Але для обов'язкового аудиту потрібна державна сертифікація.

На рис. 2.5 відобразимо необхідні кроки для розбудови відповідної інституційної інфраструктури аудиту.



Рисунок 2.5 – Кроки для розбудови відповідної інституційної інфраструктури аудиту

Джерело: складено автором на основі [52]

Варто зауважити, що Кабінет Міністрів України вже підтримав законопроект, який передбачає створення окремого розділу в Реєстрі аудиторів для суб'єктів, які матимуть право надавати послуги із задоволення щодо звітності зі сталого розвитку [21]. Прискорений запуск цього реєстру є просто необхідним.

Також, необхідно терміново розробити кваліфікаційні вимоги і програму сертифікації для аудиторів зі сталого розвитку. Така програма має охоплювати глибокі знання ESRS, принципів подвійної суттєвості і галузевих ESG-метрик. Її потреба обґрунтовується тим, що відсутність кваліфікованих аудиторів та належної інфраструктури контролю якості може призвести до формального аудиту, який не виявляє грінвошинг. Удосконалення ж полягає у забезпеченні не лише наявності реєстру, а й якості його наповнення через жорсткі кваліфікаційні вимоги. На додаток до цього необхідно визначити ефективний механізм контролю якості аудиторських послуг у сфері забезпечення достовірності звітності зі сталого розвитку.

Варто зауважити й те, що без ефективної системи контролю і дієвих санкцій, обов'язкова ESRS-звітність ризикує перетворитися на формальну вимогу, яка підриватиме довіру стейкхолдерів. І така ситуація стане найбільш критичним шляхом удосконалення чинного регулювання.

Для того, щоб забезпечити здійснення контролю необхідним є введення дієвої відповідальності. Наразі чинне законодавство України передбачає вкрай низькі адміністративні штрафи за порушення статистичної та фінансової звітності. Наприклад, для посадових осіб і ФОП штраф за неподання звітності становить лише 170 – 340 грн [52]. Якщо обов'язкова ESRS-звітність буде введена, але чинний штраф за її фальсифікацію складе цю мінімальну суму, це створить ідеальну умову для системного грінвошингу. Компанії матимуть економічний стимул фальсифікувати дані при мінімальному юридичному ризику. Щоб запобігти цьому рекомендується:

- ведення фінансових санкцій, співмірних з ЄС. Для цього необхідне внесення змін до КУпАП та, можливо, Кримінального кодексу. Такі зміни мають передбачати значні фінансові штрафи для юридичних осіб та їхніх посадових осіб за неподання звітності; подання звітності, що містить суттєві неточності або недостовірну інформацію [25];

- використання відсоткового принципу, а саме встановлення розміру штрафу як відсоток від чистого доходу компанії за попередній рік або у фіксованій

сумі, яка є відчутним стримувальним фактором. Така практика набула значного поширення в ЄС. Навіть у сфері е-декларування (політична нефінансова звітність) підіймається питання про необхідність введення позбавлення волі як дієвої стримувальної санкції за недостовірне декларування. Найважливіший шлях удосконалення регулювання – це не стільки впровадження стандарту, скільки забезпечення його правозастосування через дієву відповідальність.

У табл. 2.10 узагальнимо рекомендації щодо вдосконалення системи відповідальності за порушення у сфері нефінансової звітності.

Таблиця 2.10 – Рекомендації щодо вдосконалення системи відповідальності за порушення у сфері нефінансової звітності

Порушення	Рекомендації	Аргументація
Неподання чи несвоєчасне подання	Фінансові санкції для юридичних осіб 0,1% - 1% від річного доходу або фіксований штраф від 100 000 грн.	Зробити відповідальність економічно відчутною і співмірною з економічним впливом звітності
Подання недостовірної інформації	Фінансові санкції, що перевищують штрафи за неподання. У разі значної шкоди – кримінальна відповідальність (за аналогією з недостовірним декларуванням)	Забезпечення достовірності, запобігання введенню в оману інвесторів і стейкхолдерів

Джерело: складено автором на основі [25]

Важливо і чітко розмежувати повноваження між державними органами у сфері контролю нефінансової звітності. Позаяк консолідовану фінансову звітність про державний сектор наразі складає центральний орган виконавчої влади у сфері казначейського обслуговування. Потреби ж ESG-звітності вимагають спеціалізованих знань. Для реалізації розмежування необхідно:

– визначити Національну комісію з цінних паперів і фондового ринку в якості основного контролюючого органу для звітності публічних компаній. Міністерство фінансів при цьому має зберегти роль загального методологічного регулятора;

– запровадити механізм електронного подання звітності. Його запровадження дозволить НКЦПФР проводити автоматизований моніторинг і аналіз ESG-ризиків. В результаті буде підвищено ефективність контролю.

Для досягнення поставлених цілей необхідна структурувати рекомендовані заходи, які охоплюють нормативно-правові, методологічні й інституційні аспекти (див. табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Етапи впровадження удосконалень

Етап	Період реалізації	Заходи	Очікуваний ефект
I. Нормативно-правова легалізація	2025 – 2026 рр.	1. Прискорене прийняття Закону про запровадження звітності зі сталого розвитку 2. Внесення змін до КУпАП/ККУ для встановлення дієвої відповідальності за грінвошинг 3. Юридичне закріплення поетапного графіка	Створення непохитної юридичної основи для обов'язкового звітування та усунення ризику системного грінвошингу
II. Методологічна та інституційна підготовка	2026 – 2028 рр.	1. Розробка методичних рекомендацій з реалізації принципу подвійної суттєвості. 2. Створення системи навчання та сертифікації аудиторів зі сталого розвитку 3. Запуск спеціалізованого розділу в Реєстрі аудиторів	Забезпечення якості та порівнянності звітності; формування професійного ринку послуг із запевнення
III. Аудит та контроль	2027 – 2030 рр.	1. Початок обов'язкового аудиту звітності 2. Запровадження системи контролю якості аудиторських послуг у сфері ESG 3. Пілотне застосування посиленних санкцій за порушення.	Забезпечення довіри стейкхолдерів до ESG-інформації та повноцінна інтеграція України у європейський простір сталого фінансування

Джерело: складено автором на основі [21]

Впровадження цих удосконалень дозволить Україні не лише виконати свої зобов'язання перед ЄС, але й створити ефективний інструмент для управління ESG-ризиками, підвищення інвестиційної привабливості та стійкості національної економіки.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Методика проведення аналізу нефінансових показників

Група «ДТЕК» є вертикально інтегрованим енергетичним холдингом, 100% акцій якого належать компанії «SCM Holdings». Система корпоративного управління підприємства базується на прозорості та підзвітності, що підтверджується регулярною публікацією звітів навіть в умовах воєнного стану.

«ДТЕК» є найбільшим приватним інвестором в енергетику України з обсягом інвестицій понад 12 млрд євро. Тому для нього побудова комплексної системи аналізу нефінансових показників є не просто питанням репутації, а умовою виживання та доступу до міжнародних ринків капіталу.

Методика проведення аналізу нефінансових показників «ДТЕК» базується на інтеграції принципів ESG у всі ланки управлінського циклу – від стратегічного планування до операційної звітності. Цей підхід закріплений у «Стратегії 2030» [44]. Дана стратегія визначає трансформацію компанії в більш екологічний, ефективний і технологічний бізнес.

Аналіз корпоративної історії «ДТЕК» свідчить про еволюційний шлях від фрагментарних звітів про КСВ до системної інтегрованої звітності. Основним стандартом, на якому базується методологія збору і аналізу даних «ДТЕК», є GRI. Компанія використовує опцію «Core» (базова), яка передбачає розкриття специфічних показників, визначених як суттєві для енергетичного сектору. Методика аналізу за стандартами GRI передбачає оцінку впливу компанії на зовнішнє середовище. Однак, починаючи з 2024 р., «ДТЕК» розпочав перехід до більш складної методології, що відповідає Директиві ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку, а саме CSRD.

Центральним елементом нової методики є проведення оцінки «подвійної суттєвості». Вона вимагає від аналітика розглядати показники у двох вимірах:

- 1) суттєвість впливу, а саме як діяльність «ДТЕК» впливає на клімат, біорізноманіття і права людини (погляд «зсередини-назовні»);
- 2) фінансова суттєвість, що оцінює як зовнішні фактори сталого розвитку впливають на фінансовий стан «ДТЕК» (погляд «ззовні-всередину»). Вона включає аналіз ризиків переходу, фізичних кліматичних і репутаційних ризиків.

Впровадження оцінки подвійної суттєвості дозволяє виявити кореляцію між нефінансовими метриками і вартістю компанії.

У табл. 3.1 відображено стандарти, що формують методику аналізу «ДТЕК».

Таблиця 3.1 – Стандарти, що формують методику аналізу «ДТЕК»

Стандарт	Роль	Документи
GRI Standards	Базис для кількісного вимірювання. Забезпечує структуру даних про вииди, відходи, навчання персоналу.	Інтегровані звіти, GRI Content Index
UN SDGs (цілі сталого розвитку)	Стратегічна рамка. Аналіз проводиться на відповідність 12 пріоритетним цілям	Стратегія сталого розвитку, Звіти про прогрес Global Compact
GHG Protocol	Технічна методологія розрахунку викидів парникових газів	Екологічна стратегія, інвентаризація викидів
CSRD, ESRS	Вимагає розкриття інформації про кліматичні ризики, ланцюги постачання та права людини	Action Report 2024, плани на 2025-2026 рр
ISO 14001, ISO 45001	Стандарти систем менеджменту. Підтверджують наявність процесів управління екологією та безпекою прац.	Сертифікати відповідності, звіти про наглядові аудити

Джерело: складено автором на основі [16]

Методика аналізу не може охоплювати всі можливі аспекти діяльності. Тому першим етапом аналізу є верифікація матриці суттєвості. Для цього «ДТЕК» формує перелік пріоритетних тем через діалог зі стейкхолдерами: співробітниками, місцевими громадами, інвесторами, регуляторами.

Аналіз динаміки матриці суттєвості «ДТЕК» дозволив виявити зміну стратегічних пріоритетів під впливом зовнішніх факторів, зокрема війни. Якщо у звітах 2018-2019 рр. домінували теми енергоефективності, реформи ринку

електроенергії, то у звітах періоду воєнного стану (2022-2024 рр.) на перший план вийшли питання енергетичної безпеки, відновлення інфраструктури, гуманітарної підтримки персоналу.

Екологічний блок є найбільш регламентованим у системі нефінансової звітності «ДТЕК». Методологія тут базується на інструментальних вимірах і розрахункових методах, верифікованих незалежними аудиторами. Стратегічна ціль компанії – досягнення вуглецевої нейтральності до 2040 р., що є амбітним завданням для холдингу з великою часткою вугільної генерації.

Методика оцінки кліматичного впливу «ДТЕК» базується на протоколі GHG Protocol. Аналіз передбачає розділення викидів на три категорії (Scores). Хоча у публічній звітності основна увага приділяється Score 1 до якої відносяться прямі викиди. Ними є викиди від спалювання палива на ТЕС, технологічні втрати при видобутку газу і вугілля. Під час аналізу здійснюється:

- абсолютний аналіз в межах якого оцінюється динаміка загального обсягу викидів у млн т CO₂-еквіваленту. Аналітик коригує ці дані на обсяг виробництва, щоб відокремити ефект скорочення виробництва від реальних заходів з еко-модернізації;

- питомий аналіз, в межах якого здійснюється розрахунок викидів на одиницю виробленої енергії. Даний показник є ключовим для бенчмаркінгу з європейськими аналогами.

Прикладом ефективності екологічних інвестицій є проєкт на шахті «Степова», що була введена в експлуатацію у вересні 2020 р. В ній утилізація метану здійснюється через когенераційні установки Caterpillar потужністю 1,6 МВт. Їх використання дозволяє не лише зменшити прямі викиди небезпечного парникового газу (метану), а й генерувати електроенергію для власних потреб.

Аналіз нефінансових показників сегменту відновлюваної енергетики має свою специфіку. Він часто пов'язаний з вимогами інвесторів у «зелені» облігації. Методика оцінки тут включає:

- коефіцієнт заміщення, що націлений на розрахунок обсягу викидів CO₂, яких вдалося уникнути завдяки генерації «зеленої» енергії;

– вплив на біорізноманіття. Для цього «ДТЕК» застосовує унікальну методику моніторингу впливу вітроелектростанцій на орнітофауну. Проєкт «Острови птахів» у регіональному ландшафтному парку «Тилігульський» передбачає щорічний аудит популяції птахів і публікацію спеціального Атласу. Даний приклад якісного нефінансового показника демонструє відповідальне ставлення до екосистем.

Паралельне використання обладнання топ-рівня і систем прогнозування вітру дозволяє підвищити коефіцієнт використання встановленої потужності, максимізуючи виробництво чистої енергії без додаткового впливу на довкілля.

Соціальний аспект діяльності «ДТЕК» аналізується через призму двох векторів: внутрішнього (безпека і розвиток персоналу) і зовнішнього (підтримка громад, клієнтоорієнтованість). Методологія в цьому сегменті базується на переході від патерналістської моделі до партнерства.

Важливими елементами соціального аспекту є охорона праці і промислова безпека. Адже для вугільного й енергетичного сектору показники безпеки є критичними. В своїй діяльності «ДТЕК» застосовує методику, яка базується на принципі «нульового травматизму».

Щодо аналізу ефективності системи охорони праці, він здійснюється за допомогою міжнародних коефіцієнтів. Ключовим показником є LTIF – коефіцієнт частоти травматизму з втратою працездатності. Методика розрахунку, яку використовує «ДТЕК», відповідає міжнародній практиці і базується на формулі:

$$LTIF = \frac{N_{LTI} \times 1000000}{T}$$

де LTIF – кількість травм, що призвели до втрати працездатності на 1 день і більше;

T – загальна кількість фактично відпрацьованих людино-годин всіма працівниками;

1 000 000 – коефіцієнт нормалізації.

Використання формули з обраним коефіцієнтом нормалізації дозволяє «ДТЕК» порівнювати свої показники з глобальними енергетичними гігантами. Окрім реактивних показників (статистика травм), методика включає проактивні

індикатори. До них відносять кількість виявлених небезпечних умов, кількість проведених аудитів безпеки, охоплення персоналу інструктажами.

«ДТЕК» розглядає персонал не як ресурс, а як капітал. Методика аналізу в цій сфері є високотехнологічною завдяки впровадженню автоматизованих HR-систем, які охоплюють процеси рекрутингу, онбордингу і навчання. Центральним елементом системи розвитку є корпоративний університет «Academy DTEK». На рис. 3.1 проілюстровано показники, що застосовуються компанією для аналізу ефективності навчання.

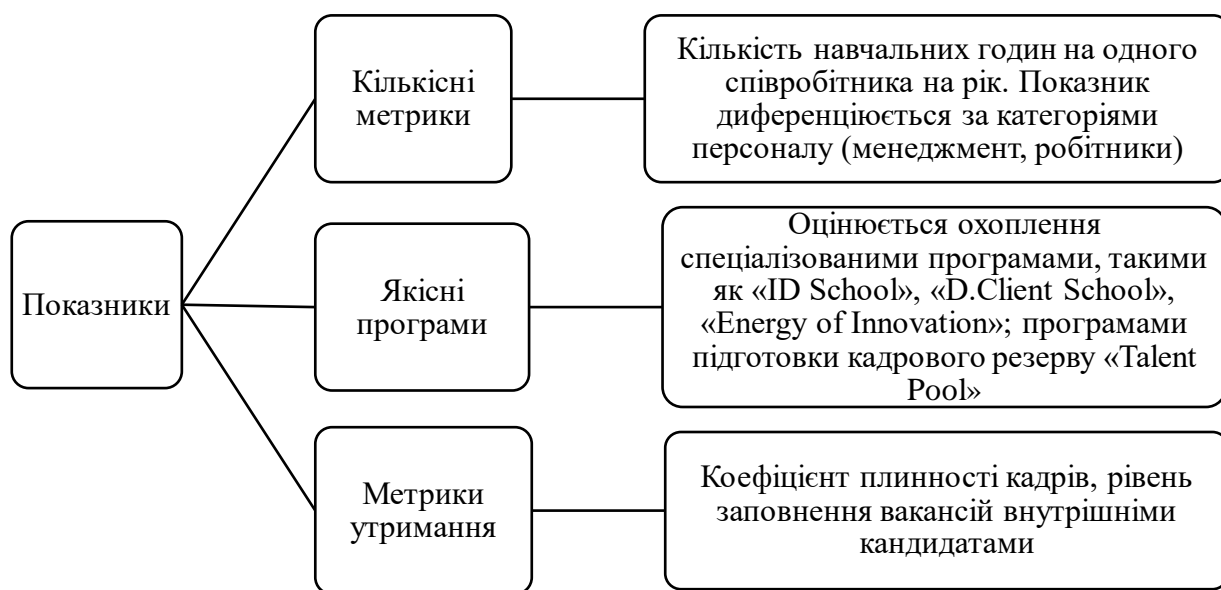


Рисунок 3.1 – Показники, що застосовуються «ДТЕК» для аналізу ефективності навчання

Джерело: складено автором на основі [60]

Варто зауважити, що стратегічною ціллю «ДТЕК» є заповнення до 70-80% управлінських вакансій власними вихованцями.

Наступною особливістю соціальної політики «ДТЕК» є впровадження системи гнучких пілг «Кафетерій». Методика аналізу ефективності цієї системи базується на оцінці рівня використання «кредитів» на пілги, до яких відносяться спорт, страхування, відпочинок. Також оцінюється їх вплив на залученість персоналу. Починаючи з 2022 р. методологія була розширена за рахунок метрик

підтримки ветеранів і мобілізованих, включивши: кількість співробітників у ЗСУ (понад 4000 осіб станом на 2024 р.), обсяг витрат на екіпірування та медичну реабілітацію.

Також компанія реалізує стратегію соціального партнерства і розвитку громад. При цьому аналіз взаємодії з громадами базується на оцінці ефективності програм соціального партнерства. «ДТЕК» відійшов від благодійності до інвестицій у сталий розвиток територій. Основним інструментом залучення громадської активності є конкурс «Громада своїми руками». Його ефективність оцінюється не лише сумою виділених грантів, а й коефіцієнтом залучення (співфінансування з боку громади чи бюджету), кількістю бенефіціарів. Для оцінки інфраструктурних проєктів аналізуються фізичні результати (кілометри водогонів, відремонтовані школи), їх вплив на якість життя (доступ до питної води, енергоефективність будівель).

Узагальнимо соціальні індикатори «ДТЕК» на рис. 3.2.

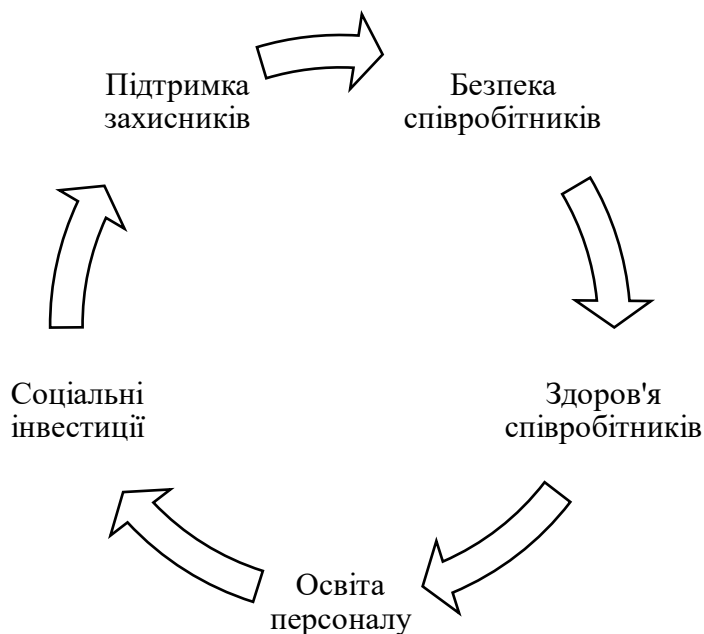


Рисунок 3.2 – Основні соціальні індикатори «ДТЕК»

Джерело: складено автором на основі [44]

Управлінський аспект є фундаментом стійкості «ДТЕК». Але аналіз корпоративного управління компанії ускладнюється її юридичною структурою, яка

включає холдингові компанії в Нідерландах («DTEK Energy B.V.», «DTEK Renewables B.V.» та ін.). Повна система корпоративного управління Групи «ДТЕК» відображена у додатку А. Така розгалужена структура вимагає відповідності європейським нормам корпоративного права та прозорості.

Для аналізу якості корпоративного управління «ДТЕК» використовує оцінку складу й ефективності роботи Наглядових рад. Для цього компанія імплементувала дворівневу систему управління, де операційний менеджмент відділений від стратегічного нагляду. В її межах для оцінки застосовуються такі критерії:

- наявність у складі рад незалежних іноземних директорів з репутацією і експертизою. Даний критерій є маркером прозорості і захисту прав кредиторів;
- функціонування спеціалізованих комітетів: аудиторський, з питань сталого розвитку, з ризиків тощо.

Також проводиться аналіз річних звітів нідерландських холдингів. Вони розкривають інформацію про фінансові ризики, структуру власності, операції з пов'язаними особами тощо.

«ДТЕК» впроваджує системний підхід до комплаєнсу, базуючись на вимогах міжнародного законодавства. Методологія оцінки ефективності комплаєнс-системи описана в «Антикорупційній програмі на 2024-2026 рр.» [39]. Дану оцінку забезпечують:

- регулярна ідентифікація корупційних ризиків у бізнес-процесах. В її межах передбачено класифікацію ризиків (низький, середній, високий) і розробку планів мітігації;
- перевірка контрагентів перед початком співпраці – критичний елемент для запобігання санкційним і корупційним ризикам;
- аналіз статистики звернень (кількість повідомлень, частка анонімних, результати розслідувань) на «Лінію довіри». Належне відстеження інцидентів є вимогою CSRD;

– кількісний показник охоплення персоналу тренінгами з етики й антикорупції. Цільовий показник для груп високого ризику (закупівлі, продажі) – 100%;

– впровадження автоматизованих систем для декларування, перевірки конфлікту інтересів. КРІ – скорочення часу обробки кейсів на 50%.

Ефективність методики аналізу нефінансових показників «ДТЕК» забезпечується потужною ІТ-інфраструктурою. Бо без автоматизації збір даних від 55 000 співробітників і десятків промислових об'єктів був би неможливим або неточним. Для цього «ДТЕК» спільно з ІТ-Enterprise впровадив цифрові рішення для управління HR-процесами, які інтегрують дані про рекрутинг, навчання, оцінку персоналу в єдину аналітичну систему. Після чого формуються аналітичні звіти в режимі реального часу, відстежується «воронка» найму і ефективність адаптації новачків.

Для екологічних даних використовуються системи автоматизованого моніторингу викидів, обліку енергоресурсів, дані з яких агрегуються в ERP-системах. Вони забезпечують точність даних для GHG inventory та подальшого аудиту. Процес підготовки звітності відображено на рис. 3.3.



Рисунок 3.3 – Процес підготовки звітності екологічних даних Групою «ДТЕК»

Джерело: складено автором на основі [39]

Можемо дійти висновку, що методика аналізу нефінансових показників «ДТЕК» є комплексним, багаторівневим інструментом. Вона еволюціонувала від простого декларування принципів КСВ до складної системи управління ESG-ризиками. В основі методики лежить стратегічна інтеграція нефінансових показників як драйверів вартості, їх стандартизація згідно з міжнародними нормами, що забезпечує довіру стейкхолдерів. Система вирізняється високою технологічністю завдяки автоматизації процесів збору даних. Такий підхід дозволяє «ДТЕК» не лише відповідати регуляторним вимогам, але й ефективно управляти довгостроковою стійкістю бізнесу.

3.2 Аналітичне дослідження рівня, динаміки та структури нефінансових показників

Період 2022-2024 рр. став для групи «ДТЕК» часом фундаментальної трансформації нефінансової діяльності і звітності. Якщо довоєнна стратегія компанії базувалася на концепції сталого розвитку, то повномасштабне вторгнення змусило компанію перейти до стійкості і виживання. Цей зсув переформатував пріоритети, мотивацію і зміст усіх трьох компонентів ESG.

Аналіз рівня, динаміки нефінансових показників «ДТЕК» за останні роки вимагає відходу від лінійних метрик ефективності. Зниження виробничих показників, яке у звичайних умовах інтерпретувалося б як негативний тренд, у контексті втрати активів і систематичних обстрілів набуває іншого значення. Воно є індикатором здатності менеджменту утримувати керованість системою. Нефінансова звітність компанії перетворилася з інструменту комунікації з інвесторами на хроніку боротьби за збереження енергетичної безпеки держави.

В першу чергу, повномасштабне вторгнення РФ призвело до безпрецедентного падіння попиту на електроенергію всередині країни. Спершу на 30% у 2022 р. порівняно з 2021 р. Подальше скорочення було зафіксоване у 2023 р., становивши 5%. Можна констатувати наявність подвійного тиску на компанію. Бо

з одного боку відбувається фізичне знищення активів, інфраструктури. З іншого фіксується звуження ринку збуту і валютні обмеження НБУ, які ускладнюють обслуговування боргових зобов'язань.

Значний вплив на формування нефінансових показників за останні роки був пов'язаний з такими подіями [16]:

- у 2022 році «ДТЕК Енерго» втратив контроль над Луганською ТЕС. Запорізька ТЕС, найбільша теплова електростанція в Європі, опинилася в окупації. В результаті було радикально змінено структуру генерації та, як наслідок, екологічний профіль групи;

- Курахівська ТЕС, що знаходиться в зоні активних бойових дій, була змушена зупинити генерацію наприкінці грудня 2023 р. Спроби відновити роботу в січні 2024 р. були перервані постійними обстрілами. Подальше пошкодження залізничних шляхів у другому кварталі 2024 р. зробило логістику неможливою. Наслідком цього стала остаточна консервація станції і переміщення вцілілого обладнання на інші об'єкти;

- протягом періоду з жовтня 2022 р. і досі енергетичні підприємства групи зазнають численних ракетних і дронівих атак. Компанія змушена переорієнтувати всі доступні ресурси, як фінансові, так і людські, на ремонтні кампанії. Тому триваючі атаки є домінуючим фактором у структурі операційних витрат і соціальних інвестицій групи.

Сфера корпоративного управління в умовах війни стала фундаментом виживання бізнесу. Структура управління «ДТЕК» продемонструвала високу адаптивність, балансує між необхідністю швидкого реагування на військові загрози, збереженням прозорості для міжнародних кредиторів.

Юридична структура групи «ДТЕК», побудована з використанням нідерландських холдингових компаній, відіграла важливу роль у захисті інтересів інвесторів і забезпеченні юридичної стійкості. Головною холдинговою компанією залишається «DTEK GROUP B.V.» (раніше «DTEK B.V.»), яка консолідує активи у сферах генерації, видобутку та розподілу.

У 2021 р., напередодні повномасштабної війни, активи були консолідовані під парасолькою «DTEK RENEWABLES B.V.». Результатом даного кроку стало розмежування ризиків і фінансових потоків різних бізнес-напрямків. Група чітко розділила активи на два субхолдинги:

- «DTEK RENEWABLES UKRAINE B.V.», відповідальний за активи в Україні;
- «DTEK RENEWABLES FINANCE B.V.», відповідальний за фінансові інструменти.

Така сегрегація стала критично важливою у 2022–2024 рр. В цей період українські активи опинилися під загрозою фізичного знищення, а фінансові зобов'язання перед міжнародними кредиторами вимагали чіткого обслуговування й реструктуризації.

Крім того, стратегічним кроком стало створення «DTEK Renewables International» зі штаб-квартирою в Нідерландах. Він фокусується на експансії в ЄС. Можна зробити висновок, про зміну вектора розвитку. Він змінився від концентрації виключно на українському ринку до диверсифікації ризиків через географічну експансію. Рішення, прийняте ще у 2021 р., дозволило компанії у 2023–2024 рр. запуснути перші проекти в Румунії, створюючи безпечні активи за межами військових дій.

Нефінансовий аспект управління фінансами «ДТЕК» полягає у підтримці довіри кредиторів в умовах, коли фінансові показники об'єктивно погіршуються. Станом на 31 грудня 2022 р. група зафіксувала чистий збиток у розмірі 15,841 млн грн (проти прибутку 4,443 млн грн у 2021 р.) Поточні зобов'язання перевищили поточні активи на 10,506 млн грн. У цій ситуації менеджмент продемонстрував ефективність у переговорах з власниками облігацій. Вже у жовтні 2023 р. «DTEK Energy» отримав згоду власників облігацій на зміну деяких обмежень щодо виплат і допустимих бізнес-активностей, що дозволило зберегти ліквідність для операційної діяльності. Така здатність домовлятися про пом'якшення ковенантів є важливим індикатором якості корпоративного управління.

Довоєнна вихідна точка чітко зафіксована у «Новій стратегії 2030» [Стратегія], яку компанія презентувала наприкінці 2020 р. Розроблена стратегія є класичним прикладом інтеграції ESG у корпоративне управління, яке відповідало глобальним трендам й запитам суспільства. Вона базувалася на принципах ESG та інтегрувала 12 із 17 Цілей сталого розвитку ООН. Основні кількісні цілі цієї стратегії були амбітними:

- досягнення вуглецевої нейтральності до 2040 року.
- збільшення частки відновлюваних джерел енергії в портфелі генерації до 33% до 2030 р.

Повномасштабне вторгнення не скасувало ці цілі. Але радикально змінило мотивацію, прискоривши їх реалізацію. Головним пріоритетом стало забезпечення безперервності бізнесу. Групою було створено антикризові штаби, які координували ремонтні роботи, логістику вугілля, евакуацію персоналу тощо. Рішення про ліквідацію трейдингового підрозділу «DTEK Trading SA» у Швейцарії також свідчить про оптимізацію структури й скорочення витрат на утримання зарубіжних офісів, які втратили свою функціональність в нових умовах логістики.

Аналіз виробничих показників є ключем до розуміння динаміки екологічних і соціальних індикаторів. Бо саме обсяги виробництва визначають рівень викидів, споживання ресурсів й потребу в персоналі.

Сектор теплової генерації зазнав найбільших втрат. Вуглевидобуток, який є фундаментом паливної незалежності теплової генерації, також зазнав трансформацій. У 2023 р. «DTEK Energy» ввела в експлуатацію 26 нових лав, а в 2024 р. ще 11. Для реалізації цього були необхідні значні інвестиції. Лише у 2023 р. компанія подвоїла капітальні вкладення у ремонти й видобуток вугілля, довівши їх до близько 11 млрд грн у 2024 р. Цей факт демонструє, що компанія, попри глобальний тренд на декарбонізацію, вимушена інвестувати у викопне паливо як єдиний гарант проходження опалювальних сезонів в умовах війни.

Сектор відновлюваних джерел енергії демонструє найбільш парадоксальну динаміку. З одного боку, компанія втратила доступ до своїх флагманських проєктів на півдні України (Ботієвська, Приморська, Орлівська ВЕС). З іншого боку,

«ДТЕК» продовжив будівництво нових потужностей. У 2023 р. була введена в експлуатацію перша черга Тилігульської ВЕС потужністю 114 МВт, яка розташована всього в 100 км від лінії фронту.

У 2023 р. ВЕС і СЕС компанії згенерували 1 млрд кВт-год «зеленої» електроенергії, що дозволило уникнути викидів 1,1 млн т CO₂. Хоча це суттєво менше показників 2021 р. Адже тоді генерація складала 2,1 млрд кВт-год, а уникнені викиди – 2,1 млн т. Проте факт запуску нових потужностей під час війни є унікальним явищем для світової енергетики.

Динаміка викидів CO₂ за досліджуваний період демонструє різке зниження. Проте воно, зумовлене не технологічними проривами, а руйнуванням промислового потенціалу (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Динаміка екологічних показників і викидів CO₂ за 2021–2023 рр.

Показник	2021	2022	2023	Динаміка 2023/2021, %
Уникнені викиди CO ₂ (завдяки ВДЕ), млн т	2,1	1,0	1,1	-47,6
Score 1 (прямі викиди), т CO _{2e}	39 500 000	27 650 000	26 380 835	-33,2
Score 2 (непрямі енергетичні), т CO _{2e}	1 600 000	1 120 000	1 067 606	-33,3
Score 3 (ланцюг постачання), т CO _{2e}	26 400 000	18 480 000	17 641 620	-33,2

Джерело: складено автором на основі [16]

Аналіз динаміки екологічних показників за 2021-2023 рр. свідчить про різке скорочення техногенного навантаження. Проте воно носить не еволюційний, а вимушений ситуативний характер, зумовлений воєнними діями і фізичною втратою виробничих потужностей. Зокрема, синхронне падіння викидів за всіма категоріями на рівні 33,2-33,3% відображає наслідки руйнування і окупації активів теплової енергетики, а не ефект від модернізації. При цьому сектор відновлюваної енергетики зазнав ще критичніших втрат. Про це свідчить спад показника уникнених викидів CO₂ на 47,6%, спричинений окупацією ключових вітрових потужностей на півдні країни. Така диспропорція вказує на кризовий стан галузі,

де темпи втрати «чистих» активів випереджають скорочення традиційної генерації, нівелюючи позитивний ефект від номінального зменшення загальних обсягів викидів.

У 2024 р. «ДТЕК» вперше провів повну інвентаризацію викидів за всіма трьома категоріями згідно з GHG Protocol. Результати показують, що значна частка (59%) припадає на Score 1. Сюди відносяться прямі викиди від спалювання вугілля на ТЕС і фугітивні викиди метану при видобутку вугілля. Score 3 складає 39%, що пов'язано з використанням проданої продукції клієнтами. Така структура є типовою для традиційної енергетики. Але висока частка Score 1 вказує на те, що основний важіль декарбонізації знаходиться безпосередньо в руках компанії. Наочно структуру кожної з категорій відобразимо на рис. 3.4.

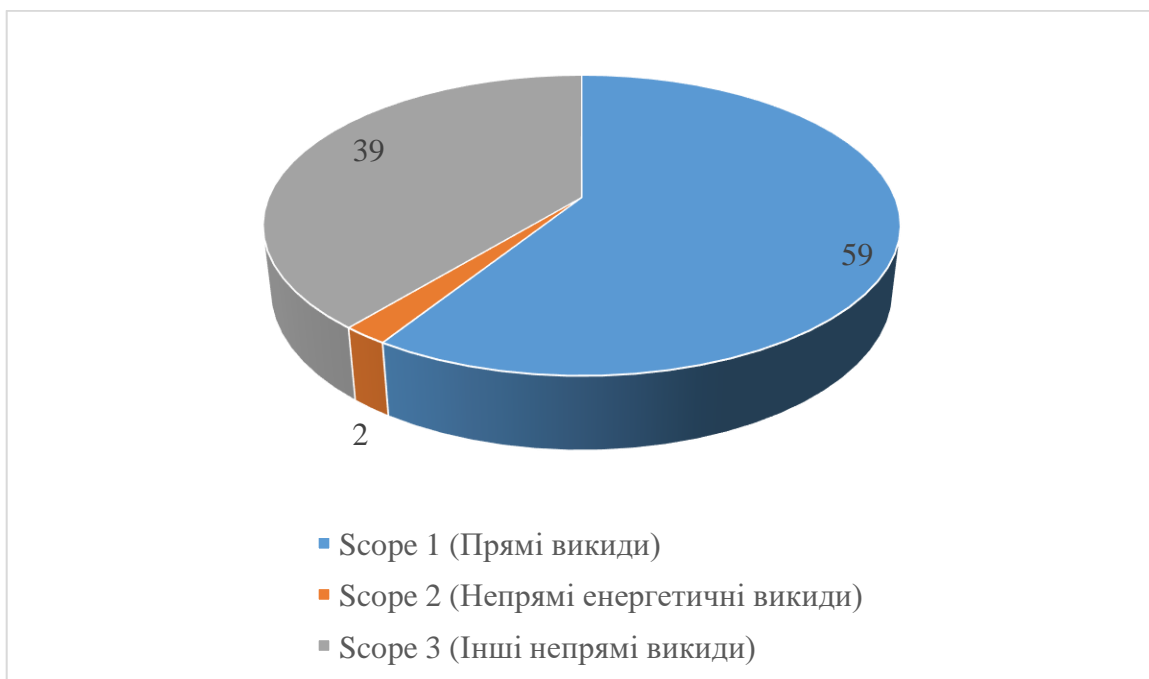


Рисунок 3.4 – Структура викидів парникових газів «ДТЕК» за категоріями GHG Protocol у 2024 р.

Джерело: складено автором на основі [16]

Питання поводження з відходами, зокрема із золошлаковими матеріалами, залишається гострим. У попередні роки (2020-2021 рр.) компанія досягала рівня утилізації ЗШМ до 34%, використовуючи їх у будівництві доріг. В умовах війни, коли будівництво цивільної інфраструктури скоротилося, а логістика

ускладнилася, пріоритет змістився на безпечне складування відходів. Також з'явилася нова категорія відходів, що утворились внаслідок війни. Сюди відносяться зруйновані конструкції станцій, бетон, метал, які вимагають нових підходів до сортування і утилізації безпосередньо на промислових майданчиках, які піддаються обстрілам.

Соціальний компонент діяльності «ДТЕК» також зазнав трансформації. Питання безпеки праці перетворилося на питання фізичного виживання, а корпоративна соціальна відповідальність трансформувалася в гуманітарну місію.

В першу чергу, варто відзначити, що людський капітал «ДТЕК» зазнав колосального тиску. Загальна чисельність персоналу становить близько 55 000 осіб, що робить компанію одним з найбільших роботодавців країни. Однак війна внесла свої корективи в структуру трудових ресурсів. Статистика персоналу в умовах війни за 2024 р. відображена у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Статистика персоналу в умовах війни за 2024 р.

Категорія	Кількість осіб	Частка від загального штату, %
Загальний штат	55 000	100
Мобілізовані (всього за час війни)	5 391	9,8
Поточна служба в ЗСУ	4 045	7,4
Загиблі співробітники	>300	0,5
Поранені співробітники	>900	1,6

Джерело: складено автором на основі [16]

Можемо зробити висновок, про критичне навантаження на людський капітал підприємства. Мобілізація майже 10% персоналу, переважно чоловіків працездатного віку виробничих спеціальностей, створила суттєвий дефіцит кваліфікованих кадрів. Компанія була змушена активізувати програми перекваліфікації та залучення жінок до професій, які раніше вважалися чоловічими (зокрема, у вугільній промисловості). Цей дефіцит ускладнюється трагічними втратами – понад 1200 загиблих та поранених співробітників.

Традиційна система охорони праці була доповнена військовими протоколами. Головним пріоритетом стало забезпечення співробітників засобами індивідуального захисту (бронежилети, каски), облаштування укриттів на робочих

місцях тощо. Також компанія надає комплексну підтримку мобілізованим і ветеранам за рахунок збереження робочих місць, виплати додаткової матеріальної допомоги, медичного страхування і програм психологічної реабілітації. Інвестиції в безпеку тепер включають не лише модернізацію обладнання, але й захист периметру станцій від уламків ракет та дронів.

Структура соціальних витрат також значно змінилася. Якщо до війни кошти спрямовувалися на розвиток інфраструктури громад (парки, школи), то у 2022-2024 рр. основними напрямками стали допомога ЗСУ та гуманітарна підтримка. Наприклад, у 2022 р. «ДТЕК» безкоштовно надав електроенергію критичній інфраструктурі (лікарні, військові об'єкти, пекарні) на суму близько 350 млн грн. Основні напрямки соціальних та гуманітарних інвестицій відображено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Напрямки соціальних і гуманітарних інвестицій «ДТЕК» в умовах війни

Напрямок	Особливості
Допомога ЗСУ	Закупівля автотранспорту, дронів, захисного спорядження.
Гуманітарна допомога	Продукти, ліки, генератори для громад та лікарень
Проект «Битва за світло»	Відновлення електропостачання після обстрілів. Це розглядається не лише як технічна робота, а як соціальна місія.
Ветеранські програми	Комплексна програма реінтеграції ветеранів, що включає фізичну та психологічну реабілітацію

Джерело: складено автором на основі [16]

В умовах воєнного стану сплата податків набуває значення ключового нефінансового індикатора громадянської позиції бізнесу. «ДТЕК» демонструє стабільне зростання податкових відрахувань, незважаючи на падіння доходів і фізичну втрату активів.

Аналіз податкових надходжень свідчить про те, що група залишається одним з найбільших донорів державного бюджету.

При цьому зростання податкових платежів у 2024 р. до 41 млрд грн (що еквівалентно 878 млн євро) на тлі скорочення виробництва є феноменом, який можна пояснити кількома факторами:

- девальвація гривні і зростання цін, що збільшили номінальну базу оподаткування;
- велика кількість персоналу і «білі» зарплати генерують значні обсяги ПДФО та ЄСВ, що є критичним для наповнення місцевих бюджетів та Пенсійного фонду.

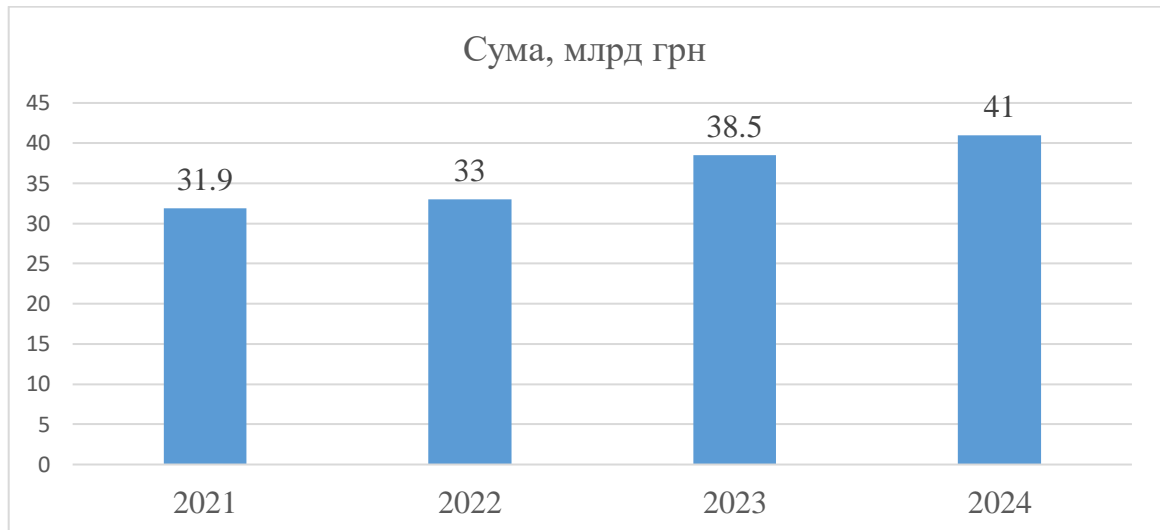


Рисунок 3.5 – Динаміка податкових платежів групи ДТЕК за 2021–2024 рр.

Джерело: складено автором за [16]

За перше півріччя 2025 р. «ДТЕК» вже сплатив майже 500 млн євро податків, що на 25% більше, ніж за аналогічний період попереднього року. Це свідчить про те, що тренд на збільшення фіскального внеску зберігається.

Важливою складовою нефінансової стійкості стала географічна диверсифікація бізнесу. Компанія вийшла за межі України, реалізуючи проекти в ЄС через дочірню структуру «DTEK Renewables International».

Отже, аналіз нефінансових показників ТОВ ДТЕК за 2022–2024 рр. засвідчує докорінну трансформацію сутності ESG. Адже стандарти сталого розвитку адаптувалися до умов війни, перетворившись на інструменти відновлення інфраструктури, фізичної підтримки армії і суспільства, а також збереження управлінської стійкості. Попри критичну втрату генерації, компанія продемонструвала здатність до адаптації бізнес-моделі.

3.3 Порівняльний аналіз практики складання нефінансової звітності українськими та міжнародними компаніями

Глобалізація економічних процесів та посилення вимог до сталого розвитку сформували суттєвий розрив між підходами до звітності у розвинених країнах і на ринках, що розвиваються. Для міжнародних корпорацій нефінансова звітність стала інструментом капіталізації і доступу до дешевих фінансових ресурсів. Для більшості українських підприємств вона залишається іміджевим інструментом або вимогою окремих стейкхолдерів.

Головна відмінність полягає у статусі нефінансової інформації. В Європейському Союзі відбулася зміна парадигми з прийняттям директиви CSRD, яка зрівняла у правах фінансову та нефінансову звітність. В Україні, незважаючи на євроінтеграційні процеси та імплементацію вимог щодо «Звіту про управління», підхід залишається переважно формальним.

Для розуміння глибини розриву було порівняно рівень публікації нефінансових звітів серед ТОП-100 компаній за виручкою в Україні та в країнах ЄС. Проведений аналіз відображено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5. Рівень охоплення нефінансовою звітністю серед ТОП-100 компаній за 2023–2024 рр.

Показник	Країни ЄС	Україна	Розрив
Загальний рівень звітування	96%	~5%	51 п.п.
Звітування за стандартом GRI	78%	35%	43 п.п.
Інтегрована звітність (<IR>)	25%	<5%	>20 п.п.
Наявність стратегії ESG	90%	20%	70 п.п.

Джерело: складено автором за [59]

Проведений аналіз рівня охоплення нефінансовою звітністю виявляє глибокий інституційний розрив між європейським та українським бізнесом. Відставання за загальним рівнем звітування сягає 51 п.п., а за впровадженням інтегрованої звітності – перевищує 20 п.п. Найкритичніша диспропорція зафіксована у наявності ESG-стратегій – розрив 70 п.п.. Вона свідчить про домінування в українських компаніях тактичного реагування над довгостроковим

плануванням. Тоді як в ЄС сталий розвиток вже є нормативно закріпленим стандартом. Про що свідчить 96% охоплення. Низька частка використання стандартів GRI (35%) і відсоток інтегрованих звітів (<5%) в Україні підтверджують, що вітчизняна практика перебуває лише на етапі становлення, значно поступаючись системному і стандартизованому підходу країн Євросоюзу.

Суттєвий розрив у показниках нефінансового звітування зумовлений комплексом нормативних, економічних та управлінських факторів. Якщо в ЄС високий рівень звітування забезпечується жорстким регулюванням (директива CSRD), то в Україні цей процес залишається переважно добровільним і фрагментарним. Ситуацію ускладнює висока вартість впровадження складних стандартів і дефіцит ресурсів в умовах війни. Український бізнес змушений фокусуватися на тактичному виживанні і антикризовому менеджменті замість розробки довгострокових ESG-стратегій. Крім того, дається взнаки відсутність сформованої культури інтегрованої звітності, яка б дозволяла компаніям ефективно поєднувати фінансові й нефінансові показники в межах єдиної бізнес-моделі.

Наявність незалежного аудиторського висновку є маркером довіри до звіту. Без нього звіт часто сприймається як грінвошинг. Аналіз статистики зовнішнього завірення (аудиту) нефінансових звітів відображено на рис. 3.6.

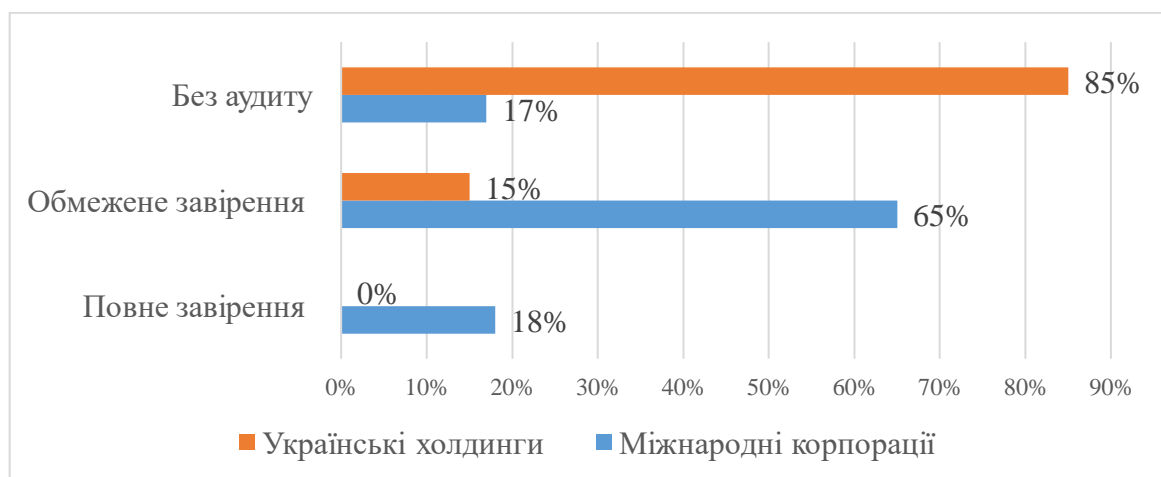


Рисунок 3.6 – Статистика зовнішнього завірення нефінансових звітів українських компаній і компаній ЄС

Джерело: складено автором за [55; 64]

Інтерпретація даних щодо рівнів завірення звітності виявляє суттєву прогалину у верифікації даних між українською і міжнародною практиками. В Україні повністю компанія наразі не готова гарантувати абсолютну точність нефінансових показників на рівні з фінансовими звітами. Натомість вітчизняна практика обмежується переважно декларативним підходом без зовнішнього аудиту (близько 85% звітів). Процедура обмеженого завірення застосовується лише вузьким колом компаній-лідерів виключно для підтвердження окремих критичних метрик, таких як викиди CO₂ або кадрова статистика.

Найбільш критичний технологічний розрив спостерігається у методології збору даних. Якість вхідних даних визначає довіру до кінцевого звіту. Європейські компанії використовують автоматизовані ERP-системи (SAP, Oracle), які збирають дані про споживання ресурсів та викиди в режимі реального часу. Їх використання мінімізує людський фактор та дозволяє проводити моніторинг 24/7. В межах української практики збір даних часто відбувається вручну, шляхом зведення таблиць «Excel» раз на рік перед публікацією звіту. Такий збір підвищує ризик механічних помилок та свідомих маніпуляцій.

Війна стала каталізатором фундаментальних змін у філософії розкриття інформації українським бізнесом. Якщо у світовій практиці еволюція ESG-звітності відбувається поступово під тиском кліматичних змін та регуляторів, то в Україні відбулася миттєва шокова трансформація. Цей феномен можна охарактеризувати як перехід від звітності про сталий розвиток до звітності про життєстійкість. Унікальність української звітності періоду 2022–2024 рр. полягає у зміщенні акцентів за всіма трьома компонентами ESG. Для цього було проведено контент-аналіз звітів провідних компаній за 2024 р. (див. табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Пріоритетність тем у нефінансовій звітності українських компаній і компаній ЄС

Рейтинг теми	Країни ЄС	Україна
1	Зміна клімату	Безпека персоналу, операційна стійкість
2	Права людини в ланцюгу постачання, контроль постачальників з третіх країн.	Підтримка країни, ЗСУ

Продовження табл. 3.6

3	Різноманіття та інклюзивність (гендерний баланс, права меншин)	Енергонезалежність (відновлення інфраструктури, видобуток власних ресурсів)
4	Вплив на флору і фауну	Сплата податків

Джерело: складено автором на основі [75]

Українська звітність є більш антропоцентричною, бо має фокус на виживанні людини і патріотичною. Європейська звітність є екоцентричною і регуляторною. Адже фокусується на кліматі дотриманні процедур.

Для ілюстрації технічного відставання розглянемо статистику розкриття даних про викиди парникових газів, бо це найбільш вимірюваний показник (див. рис. 3.7).

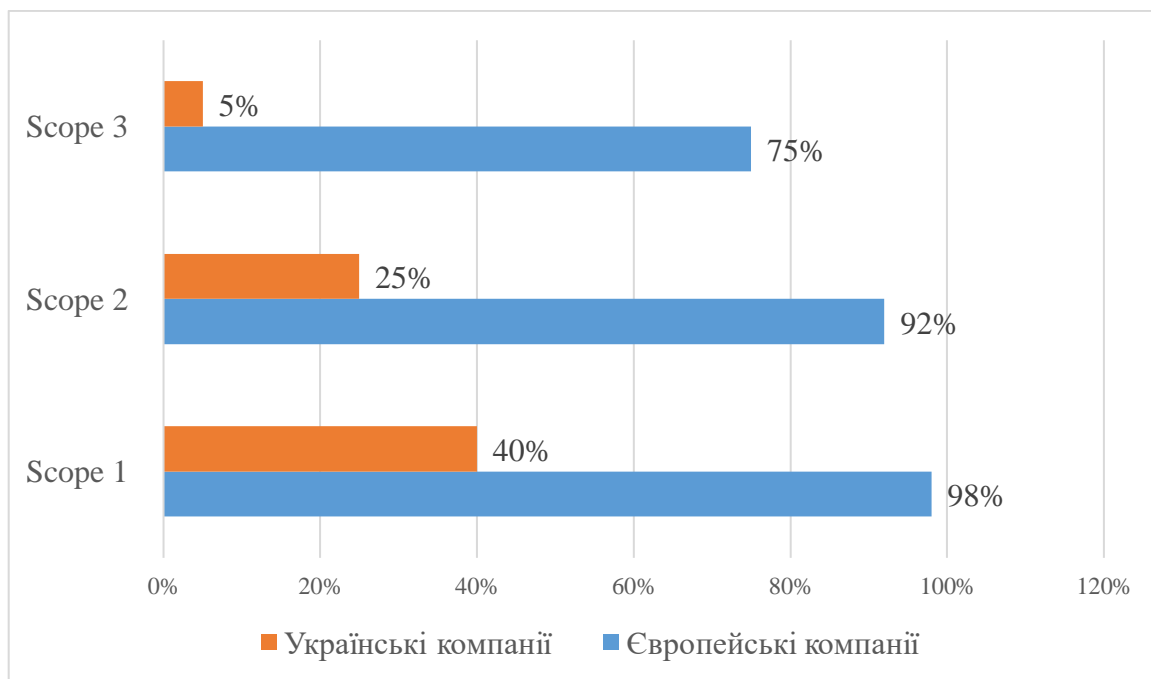


Рисунок 3.7. Повнота розкриття даних про викиди українськими компаніями та компаніями ЄС

Джерело: складено автором на основі [55]

Специфіка розкриття екологічної інформації в Україні значною мірою визначається не добровільною ініціативою, а регуляторним тиском та методологічними бар'єрами. Відносно вищий рівень звітування за Score 1 серед українських компаній пояснюється фіскальним чинником. Ним є обов'язок

сплачувати екологічний податок, який вимагає офіційного обліку викидів. Низький показник Score 2 свідчить про те, що культура розрахунку непрямого вуглецевого сліду від купленої електроенергії ще не сформувалася. Найбільш проблемною зоною є Score 3. Через високу методологічну складність збору даних український бізнес фактично ігнорує викиди, які генеруються у ланцюгу постачання (підрядниками та клієнтами). Тоді як для компаній ЄС це є стандартом прозорості.

Порівняльний аналіз повноти розкриття даних за протоколом GHG також демонструє критичний технологічний розрив між українською та європейською практиками. В ЄС фіксується майже повне охоплення звітуванням за всіма категоріями (75–98%). В Україні ж спостерігається різке падіння прозорості пропорційно до зростання складності розрахунків. Фактична відсутність даних за категорією Score 3 вказує на те, що вітчизняні підприємства контролюють лише верхівку свого кліматичного впливу. Розглянуті фактори створюють ризики для їхньої конкурентоспроможності на європейському ринку, де вимоги до прозорості всього ланцюга вартості стають обов'язковими.

При цьому якщо в ЄС боротьба з грінвошингом ведеться на законодавчому рівні. Компанії несуть юридичну відповідальність за необґрунтовані екологічні заяви. В Україні, через відсутність обов'язкового незалежного аудиту нефінансової звітності, поширена практика вибіркового висвітлення фактів. У табл. 3.7 відображено ознаки грінвошингу в українській звітності

Таблиця 3.7 – Ознаки грінвошингу в українській звітності

Ознака	Опис в українських звітах	Регулювання в ЄС
Зміщення акцентів	Компанія детально описує висадку 100 дерев або прибирання парку, але замовчує дані про зростання промислових викидів на 10%.	Вимагається баланс: звіт повинен містити як позитивні, так і негативні впливи
Відсутність динаміки	Подання даних лише за поточний рік без порівняння з попередніми, щоб приховати погіршення показників	Обов'язкове надання даних мінімум за 3-5 років для відстеження трендів
Розмиті формулювання	Використання термінів «екологічний», «зелений», «сталий» без цифрового підтвердження та сертифікації	Заборона на використання таких слів без наукового обґрунтування та сертифікатів (наприклад, ISO 14001)

Джерело: складено автором на основі [59]

Проведене порівняння свідчить про те, що українська практика нефінансового звітування є неоднорідною. Існує вузький прошарок компаній-лідерів (експортери, публічні компанії), чия звітність на 90-95% відповідає міжнародним стандартам GRI чи ESRS. Водночас, основний масив бізнесу в Україні суттєво відстає від європейських трендів через відсутність законодавчого примусу, низьку культуру прозорості і брак ресурсів для впровадження систем збору даних. Інтеграція України до ЄС неминуче призведе до гармонізації цих процесів, тому українським компаніям вже зараз необхідно переходити від маркетингового формату ESG-звітів до стандартизованого, цифровізованого підходу.

ВИСНОВКИ

1. Охарактеризовано економічну сутність нефінансової звітності, яку визначено як критично важливий інструмент демонстрації здатності підприємства створювати довгострокову цінність. Встановлено, що еволюція звітності пройшла шлях від добровільних ініціатив КСВ до обов'язкових регламентованих стандартів (зокрема, перехід до ESRS). Еволюція була зумовлена потребою ринків у боротьбі з інформаційною асиметрією і грінвошингом.

2. Досліджено нормативно-правове регулювання та міжнародні стандарти (GRI, ISSB, ESRS). Виявлено, що в Україні існує регуляторний розрив порівняно з ЄС. Національне законодавство перебуває на етапі становлення, тоді як європейське переходить до жорсткої стандартизації через Директиву CSRD. Ключовим орієнтиром для гармонізації визначено стандарти ESRS.

3. Визначено роль нефінансової звітності, яка трансформувалася з елементу PR у стратегічний інструмент управління ризиками та побудови довіри. Доведено, що якісна звітність безпосередньо впливає на вартість бізнесу, знижуючи вартість залучення капіталу та зміцнюючи репутацію серед стейкхолдерів.

4. Проаналізовано методологію збору та документування нефінансових показників. З'ясовано, що ефективна методологія базується на принципі «подвійної суттєвості» (оцінка впливу на довкілля та фінансових ризиків для компанії). Вона потребує інтеграції нефінансових даних у систему управлінського обліку.

5. Досліджено організацію обліку і систематизації нефінансової інформації. Встановлено, що цей процес є крос-функціональним і вимагає чіткої класифікації даних за ESG-категоріями (екологічні, соціальні, управлінські), їх кодифікації та валідації для забезпечення достовірності перед зовнішнім аудитом. Критичним етапом є систематизація гетерогенних даних, яка відбувається через кодифікацію, валідацію, нормалізацію та їх консолідацію.

6. Проаналізовано методику складання нефінансової звітності. Методика складання нефінансової звітності може бути реалізована у п'ять етапів. Ключовим є підготовчий етап, де визначаються мета, аудиторія, стандарти і проводиться

оцінка суттєвості. Завершується процес незалежною верифікацією (аудитом), яка забезпечує достовірність даних і довіру стейкхолдерів перед фінальним затвердженням звіту керівництвом. Підкреслено, що ігнорування етапу верифікації суттєво знижує довіру користувачів до звіту.

7. Оцінено сучасні інформаційні системи. Функціонал сучасних інформаційних систем нефінансової звітності охоплює збір, стандартизацію, аналіз, управління якістю даних і гнучке звітування. Також вони включають вбудовані шаблони, версійний контроль й аудитний слід, який знижує ризики та підвищує ефективність. Провідні платформи часто використовуються в гібридних IT-архітектурах для поєднання транзакційної надійності та гнучкості звітності. Обґрунтовано, що автоматизація процесу звітування є необхідною умовою для великих підприємств для обробки великих масивів даних, забезпечення аудиторського сліду та мінімізації помилок.

8. Обґрунтовано, що шляхи удосконалення нормативно-правового регулювання та методології нефінансової звітності в Україні полягають у гармонізації національного законодавства з Директивою ЄС через імплементацію стандартів ESRS та принципу «подвійної суттєвості» як обов'язкової бази для великих підприємств. Для успішної реалізації цього процесу необхідне законодавче закріплення поетапного графіку введення обов'язкової звітності, адаптація спрощених вимог для МСП, інституційна розбудова системи незалежного аудиту з державною сертифікацією фахівців, а також запровадження дієвого механізму фінансової відповідальності за «грінвошинг». У комплексі це забезпечить прозорість бізнесу, довіру інвесторів й інтеграцію України у європейський простір сталого фінансування.

9. Оцінено поточний стан методики аналізу нефінансових показників групи «ДТЕК». Визначено, що компанія використовує комплексний підхід на базі стандартів GRI та GHG Protocol. Однак методика зазнала ситуативних змін через війну, змістивши фокус зі сталого розвитку на стійкість та енергетичну безпеку.

10. Проведено аналітичне дослідження нефінансових показників групи «ДТЕК» за 2022–2024 рр. Воно засвідчило фундаментальну трансформацію ESG-

стратегії компанії від концепції сталого розвитку до моделі «життєстійкості» в умовах війни. Встановлено, що різке скорочення екологічних показників носить вимушений характер через фізичну втрату активів та окупацію. Соціальна складова компанії натомість переорієнтувалася на збереження життя персоналу, який зазнав критичного тиску через мобілізацію та обстріли, а також на гуманітарну підтримку ЗСУ. Доведено, що незважаючи на руйнування генерації, менеджмент зберіг керованість системою. Про це свідчить адаптація боргових зобов'язань, географічна диверсифікація і зростання податкового внеску в економіку держави.

11. Здійснено порівняльний аналіз практик нефінансового звітування. Він виявив глибокий інституційний і технологічний розрив між українським бізнесом та компаніями країн ЄС. Встановлено, що українська звітність значно поступається європейській за рівнями охоплення, впровадження стратегій ESG і глибини розкриття даних. Вона залишається переважно інструментом PR без належного зовнішнього аудиту. Доведено, що під впливом війни відбулася зміна парадигми вітчизняної звітності з екоцентричної на антропоцентричну. Однак подальша євроінтеграція вимагатиме переходу від вибіркового декларування до стандартизованого цифрового обліку та обов'язкової верифікації даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агавердієва Х. Ф. Нефінансова звітність як інструмент регулювання соціальної відповідальності. *Економіка, управління, право: реалії та перспективи: збірник наук. статей*. Les Editions Б'Огіґіпаіе, Париж, Франція, 2016. С. 54-57.
2. Байрактар Ю. П. Нефінансова звітність підприємств та етапи її формування. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2015. Т. 20. № 1/1. С. 57-61.
3. Блакита А. В., Поляк Р. С. Нефінансова звітність як інструмент оцінювання соціальної відповідальності бізнесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*. 2015. № 15. Ч. 4. С. 126-129.
4. Безверхий К. В. Економічна сутність поняття «нефінансова звітність». *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2017. № 1-2. С. 23-34.
5. Бондар М., Цятковська О. Нефінансова звітність в управлінні державними установами. *Економіка та суспільство*, 2024. № (69). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-115> (дата звернення: 22.09.2025).
6. Будько О. В. Принципи підготовки звітності зі сталого розвитку. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2020. № 57. С. 27–34.
7. Васильчук І. П. Нефінансова звітність як інструмент управління сталим розвитком корпорацій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Економіка і менеджмент*. 2015. № 11. С. 212-215.
8. Гамкало О. Б. Нефінансова звітність як інструмент вимірювання соціальної діяльності вітчизняних підприємств. *Статистика України*. 2017. № 4. С. 79-86.
9. Ганусич В., Шімон В. Стратегія запровадження обліку і звітності зі сталого розвитку в Україні. *Київський економічний науковий журнал*, 2025. № 10, С. 28-34. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-10-4> (дата звернення: 27.08.2025).
10. Гречко А., Очеретяна О. Нефінансова звітність як інструмент підвищення інвестиційної привабливості підприємства. *Економіка та суспільство*,

2021. № 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-38> (дата звернення: 27.08.2025).

11. Державна податкова служба України. Офіційний сайт. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення: 27.08.2025).

12. Деліні М. Особливості процесу формування нефінансової звітності в Україні. *Економіка в умовах сучасних трансформацій*. 2022. № 1. С. 141–159.

13. Директива ЄС про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD). URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/services/csr.html> (дата звернення: 29.08.2025).

14. Директива 2014 / 95 / ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22.10.2014 р. щодо розкриття нефінансової та різноманітної інформації деякими великими підприємствами і групами. URL: http://ifrs.ligazakon.ua/magazine_article/FZZ00125 (дата звернення: 27.08.2025).

15. Дмитренко О. М., Вітер С. А. Обліково-аналітичні аспекти формування нефінансової звітності українськими компаніями. *Облік і фінанси*. 2020. № 2 (88). С. 18–28.

16. ДТЕК. Офіційний сайт. Сталий розвиток. URL: <https://dtek.com/sustainability/> (дата звернення: 20.09.2025).

17. Євсєєва О.О. Фінансова та нефінансова звітність як джерело прозорості інформації оцінки сталості економіки. *Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток*: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 21–22 квітня 2021 р.). Харків: ХНУБА, 2021. С. 152–154.

18. Євсєєва О. О., Підпригора І. Ковальова Д. Формалізація показників нефінансової звітності на основі даних обліково-аналітичного забезпечення підприємства. *Економічний простір*, 2022. № (181), С. 207-212. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-37> (дата звернення: 20.09.2025).

19. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-14 (із змінами). URL: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 21.09.2025).

20. Запровадження ESG-звітності в Україні. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/esrs-reporting-in-ukraine-implementing-european-standards> (дата звернення: 27.08.2025).

21. Кабмін підтримав законопроект щодо вдосконалення законодавства у сфері аудиторської діяльності. Liga:Zakon. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/238781_kabmn-pdtrimav-zakonoprokt-shchodo-vdoskonalennya-zakonodavstva-u-sfer-auditorsko-dyalnost (дата звернення: 20.09.2025).

22. Кальчук А. Л. Нефінансова звітність: її сутність та класифікація. *Сучасні тенденції розвитку бухгалтер-терського обліку та оподаткування*. 2016. С. 45-48.

23. Камінська І. Б. Нефінансова (соціальна) звітність підприємств. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2019. № 2. С. 154-161.

24. Колот А.М., Грішнова О. А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. Київ : КНЕУ, 2012. 503 с.

25. Комітет підтримав пропозиції Президента щодо посилення відповідальності за недостовірне декларування. Transparency International Ukraine. URL: <https://ti-ukraine.org/news/komitet-pidtrymav-propozytsiyi-prezydenta-shhodo-posylennya-vidpovidalnosti-za-nedostovirne-deklaruvannya/> (дата звернення: 20.09.2025).

26. Кононенко Л. В., Сисоліна Н. П., Чумаченко О. С. Звітність підприємств в умовах сталого розвитку: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. № 6(39). С. 179–186.

27. Кононенко Л.В., Юрченко О.В. Нефінансова (соціальна) звітність підприємств та цілі сталого розвитку. *Advances in Technology and Science. Abstracts of XII International Scientific and Practical Conference*. Berlin, Germany 2021. URL:

https://books.google.com.ua/books?hl=ru&lr=&id=6RUIEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA62&ots=_yDWBbEu-Y&sig=WU85eNQ0brTXF6y_9s2Gb5UKyBA&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 17.08.2025).

28. Король С.Я. Аудит нефінансової звітності: проблеми та напрями вдосконалення. 2017. URL: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.2.44.2017.110663> (дата звернення: 20.09.2025).

29. Король С. Я. Соціальна відповідальність бізнесу: теорія і методологія обліку. Київ: КНТЕУ, 2016. 416 с.

30. Костирко А.Г. Особливості аудиту нефінансової звітності підприємств. 2021. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9727/1/51-53.pdf> (дата звернення: 03.09.2025).

31. Легенчук С. Ф. Механізм розкриття фінансових та нефінансових показників в інтегрованій звітності: перспективи розвитку. *Держава та регіони. Економіка та підприємництво*. 2019. № 4. С. 184-188.

32. Ловінська Л. Г. Нефінансова звітність як основа інформаційного забезпечення моніторингу досягнення Цілей сталого розвитку. *Фінанси України*. 2019. № 11. С. 20-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2019_11_4 (дата звернення: 17.08.2025).

33. Мацьків Р. Т. Нефінансова звітність - складова управління соціальною відповідальністю підприємств нафтогазового комплексу. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3926>. (дата звернення: 05.09.2025).

34. Мельничук М. О., Анцибор М. С. Звітні дані в системі управлінських рішень на підприємстві: фінансова та нефінансова звітність. *Економічний простір*, 2020. № (160), С. 118-123. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-22> (дата звернення: 17.08.2025)

35. Нефінансова звітність: перенесення строків обов'язкового звітування - не звільняє від зобов'язань. European Business Association. URL:

<https://eba.com.ua/nefinansova-zvitnist-perenesennya-strokov-obov-yazkovogo-zvituvannya-ne-zvilnyaye-vid-zobov-yazan/> (дата звернення: 17.08.2025)

36. Оцінка подвійної матеріальності (DMA). Офіс зеленого переходу. URL: <https://gto.dixigroup.org/en/assets/images/files/hrys-1.pdf> (дата звернення: 25.09.2025).

37. Пилипенко Л.М., Тивончук О.І. Нормативно-правове регулювання нефінансової звітності підприємств. *Розвиток інтегрованої звітності підприємств*: тези виступів Міжнар. наук. конф. Житомир: Житомирська політехніка, 2019. 356 с. С.244-246

38. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 18.10.2024 № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-p#Text>. (дата звернення: 19.09.2025).

39. Програма комплаєнсу ДТЕК на 2024 - 2026 роки URL: <https://dtek.com/investors-and-partners/policies-and-statements/ethics-compliance/dtek-compliance-programme/> (дата звернення: 17.08.2025)

40. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 04.08.2025. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56996> (дата звернення: 21.09.2025).

41. Селецька Д. Формування ESG-звітності за стандартами gri: екологічний аспект. *Економіка та суспільство*, 2024. № 69. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-145> (дата звернення: 17.08.2025)

42. Солодовнік О. О., Гавриличенко Є. В. Нефінансова звітність підприємства: зміст, стандарти і світові тренди розвитку. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.5.14> (дата звернення: 22.09.2025)

43. Стандарти GRI для прийняття інвестиційних рішень. *FinPost*. URL: <https://finpost.com.ua/news/2148> (дата звернення: 17.09.2025).

44. Стратегія розвитку Групи ДТЕК до 2030 року URL: <https://dtek.com/content/files/strategiya-rozvitku-grupi-dtek-do-2030-roku.pdf> (дата звернення: 22.09.2025)

45. Сучасний ландшафт регулювання звітності про сталий розвиток (ESG) у світі. *Бізнес*. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/237838_suchasniy-landshaft-regulyuvannya-zvtnost-pro-staliy-rozvitok-esg-u-svt (дата звернення: 15.09.2025).

46. Тимошенко К. А. Аудит нефінансової звітності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 2. С. 49-52.

47. Тютлікова В. В. Нефінансова звітність, як інструмент впровадження соціальної відповідальності. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця* : матеріали міжнар. наукової конф., 30-31 трав. 2019 р. : тези допов. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. С. 176–177.

48. Ходзицька В.В. Нефінансова звітність в Україні: переваги та недоліки. *Збірник наукових праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди "Економіка"*. 2021. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/economics/article/view/3683> (дата звернення: 11.09.2025).

49. Царик І. М. Проблеми та перспективи розвитку нефінансової звітності як інструменту корпоративної соціальної відповідальності. *Причорноморські економічні студії*. 2017. № 24. С. 89-93.

50. Шевчук Н. С. Інтегрована звітність: поняття та економічна сутність. *Економіка АПК*. 2018. № 12. С. 95-102.

51. Шостак В., Плисенко П. Інтегрована звітність в контексті принципів ESG. *Journal of strategic economic research*. 2024. № 2. С. 146–152. URL: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.2.13> (дата звернення: 22.09.2025).

52. Штрафи за неподання та помилки у статистичній звітності. URL: <https://factor.academy/blog/shtrafi-za-nepodannya-ta-pomilki-u-statistichnij-zvitnosti-2025/> (дата звернення: 22.09.2025).

53. Що таке ESG Reporting? Комплексний посібник. SAP. URL: <https://www.sap.com/ukraine/resources/esg-reporting-guid> (дата звернення: 12.09.2025).

54. Compare Diligent ESG VS Workiva. Офіційний сайт. URL: <https://www.techjockey.com/us/compare/diligent-esg-vs-workiva> (дата звернення: 22.09.2025).

55. CSR Ukraine. Офіційний сайт. URL: <https://csr-ukraine.org/> (дата звернення: 22.09.2025).

56. ESG Reporting in the Modern Era. Oracle. URL: <https://www.oracle.com/a/ocom/docs/applications/performance-management/brochure-esg-reporting-in-modern-era.pdf> (дата звернення: 22.09.2025).

57. GRI – Global Reporting Initiative Standards. *IAS Plus*. URL: <https://www.iasplus.com/en-ca/standards/sustainability-1/other-sustainability-reporting-frameworks/global-reporting-initiative-gri> (дата звернення: 14.09.2025).

58. International Integrated Reporting Council. URL: <http://www.theiirc.org>. (дата звернення: 03.09.2025).

59. KPMG Survey of Sustainability Reporting 2022 URL: <https://greenfinancelac.org/resources/news/kpmg-survey-of-sustainability-reporting-2022/> (дата звернення: 22.09.2025).

60. Omnibus – пакет спрощень від ЄС: вплив на сталий розвиток та вашу компанію. URL: <https://globalcompact.org.ua/news/omnibus-%D0%BF%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82-%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%89%D0%B5%D0%BD%D1%8C-%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D1%94%D1%81-%D0%B2%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB-2/> (дата звернення: 19.09.2025).

61. Oracle ESG. URL: <https://www.suretysystems.com/insights/oracle-esg-transforming-sustainability-reporting-and-planning/> (дата звернення: 22.09.2025).

62. Sun Y. The real effect of innovation in environmental, social, and governance (ESG) disclosures on ESG performance: an integrated reporting perspective. *Journal of cleaner production*. 2024. Vol. 460. P. 142592. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2024.142592> (дата звернення: 21.10.2025).

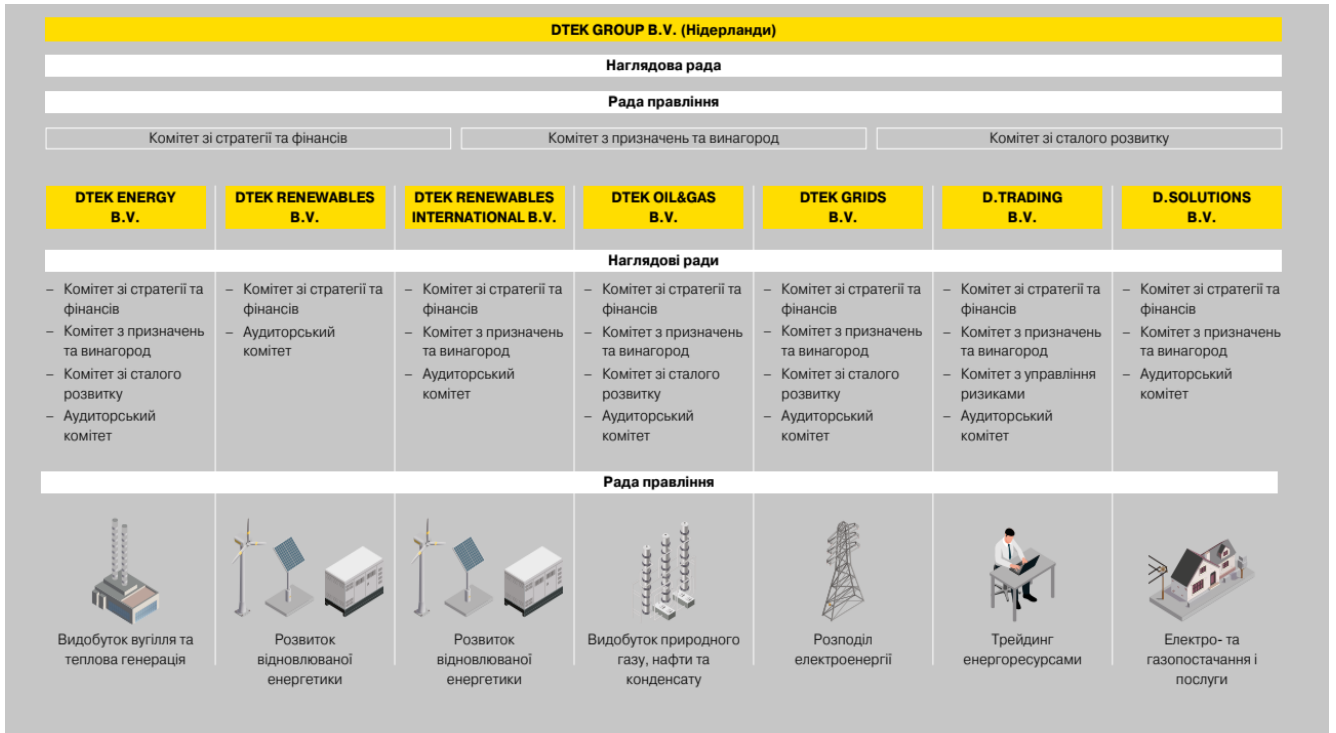
63. The role of internal audit in non-financial and integrated reporting. URL: <https://www.iaa.org.uk/policy-and-research/researchreports/the-role-of-internal-audit-in-non-financial-and-integrated-reporting/> (дата звернення: 16.09.2025).

64. The State of Play in Sustainability Assurance. URL: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/state-play-sustainability-assurance> (дата звернення: 22.10.2025).

65. What are IFRS S1 and IFRS S2? Key Differences, Deadlines, and Who it Applies To. URL: <https://www.mitigasolutions.com/blog/ifrs-s1-and-ifrs-s2> (дата звернення: 19.09.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А



Система корпоративного управління Групи ДТЕК

Звіт подібності

Метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

Теоретичні та практичні аспекти складання нефінансової звітності

Автор

Науковий керівник / Експерт

Степанчук Олександра Сергіївна// к.е.н., доцент Ходзицька В.В.

Підрозділ

кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

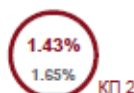
Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.



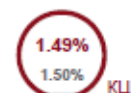
25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2



17434

Кількість слів



141777

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		31

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

порядковий НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	кількість (ідентичних слів (фрагментів))
1	https://nmetau.edu.ua/file/chastina2.pdf	93 0.53 %
2	Особливості обліку та аудиту використання необоротних активів на умовах оренди (лізингу) 11/20/2024 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу)	37 0.21 %



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ
ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ:
СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ

Збірник матеріалів X Всеукраїнської
науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

25 квітня 2025 року

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

**ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ
ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ:
СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ**

Збірник матеріалів

**X ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

25 квітня 2025 року



*X Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених:
«Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг: сучасні концепції розвитку»*

<i>Малюта Ю.В.</i>	Облікова політика щодо основних засобів як механізм оптимізації управлінських рішень	61
<i>Мамчур А.О.</i>	Проблемні аспекти бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями і замовниками в період дії воєнного стану	63
<i>Мельничук І.І.</i>	Облік «зелених» інвестицій і витрат на декарбонізацію: як обліковувати нову реальність?	65
<i>Менько В.О.</i>	Франчайзинг в обліку розрахунків з постачальниками	68
<i>Музиченко А.С.</i>	Облік та аналіз нематеріальних активів на підприємстві	70
<i>Назім А.Р.</i>	Історичний аспект формування синтетичних і аналітичних рахунків	73
<i>Новіков В.В.</i>	Потреби інвесторів в обліково-аналітичній інформації в умовах сталого розвитку	75
<i>Овчар Т.О.</i>	Відсутність чітких методик обліку екологічних витрат	78
<i>Олексюк І.В.</i>	Роль бухгалтерського обліку на підприємстві: правовий аспект	80
<i>Олійник А.В.</i>	Правове регулювання обліку на підприємстві	82
<i>Опищенко В.О.</i>	Сутність фінансової звітності	84
<i>Осіпчук В.С.</i>	Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток звітності зі сталого розвитку в українських компаніях	86
<i>Переволоцька В.С.</i>	Розкриття інформації про основні засоби у звітності підприємства	88
<i>Савчук Д.О.</i>	Оцінка виробничих запасів в агровиробництві	90
<i>Слишко Є.В.</i>	Проблеми організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві	93
<i>Слободянюк А.О.</i>	Особливості документування та обліку оплати праці із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення	95
<i>Степанчук О.С.</i>	Нефінансова звітність: теоретичні та практичні аспекти	97
<i>Терянік Д.О., Задорожняк В.А.</i>	Удосконалення внутрішнього контролю в системі управління рухом палива в аграрних підприємствах	100
<i>Тимошенко Ю.С.</i>	Особливості закриття 23 рахунку в бухгалтерському обліку сільськогосподарських підприємств	102
<i>Троцій О.О.</i>	Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення кредиторської заборгованості підприємства.	104
<i>Фатєєва П.О.</i>	Використання міжнародних стандартів обліку в умовах глобалізації.	106
<i>Хоменко Т.В.</i>	Доходи фізичних осіб, їх облік, контроль та оподаткування	108
<i>Челомбітько І.О.</i>	Фінансові результати підприємства як індикатор ефективності господарської діяльності	110
<i>Чудик М.Р.</i>	Методика обліку грошових коштів у касі та на рахунках в банку: типові помилки та способи їх уникнення	112
<i>Чумак В.С.</i>	Організація обліку діяльності та її аналіз на підприємствах - суб'єктах малого підприємництва	114
<i>Шевченко А.А.</i>	Облікова політика підприємства: теоретико-аналітичний та регуляторний аспект	116
<i>Шобей Г.В.</i>	Інтеграція комплаєнс-орієнтованого обліку витрат у систему менеджменту інтернет-торгівлі	118
<i>Щербакова М.В.</i>	Трансформація бухгалтерського обліку у світлі сталого розвитку: проблеми, виклики та перспективи	121

Впровадження та ефективне використання ПЗ супроводжується певними проблемами, серед яких — застарілість програм, низький рівень автоматизації, недостатня кваліфікація персоналу[3], ризики безпеки даних та висока вартість ліцензій. Незважаючи на це, тенденції розвитку бухгалтерії чітко вказують на подальше зміцнення ролі цифрових рішень.

Таким чином, сучасний бухгалтер має володіти не лише фаховими знаннями в обліку й оподаткуванні, а й навичками роботи з ІТ-системами. Тільки за умов поєднання професійної компетентності й технічної підготовки можливе повноцінне ведення обліку оплати праці на сучасному рівні.

Список використаних джерел

1. Іващенко Н. А. Автоматизація обліку оплати праці в умовах використання сучасного програмного забезпечення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 39. С. 119–122.*
2. Гусак Ю. О. Інформаційні системи і технології в обліку: сучасні підходи та проблеми впровадження. *Економіка та держава. № 7. С. 45–48.*
3. Мельник Т. М., Гуцаленко Л. В. Автоматизація обліку заробітної плати в умовах цифровізації. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2021. № 1(36). С. 244–250.*

УДК 657.37

Степанчук О.С.,

*студентка ф-ту ОПМ, 5 курсу, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Науковий керівник — Ходзицька В.В. — к. е. н.,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу*

НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

У сучасному світі зростає усвідомлення того, що успіх компанії не обмежується лише фінансовими показниками. Інвестори, споживачі, співробітники та інші зацікавлені сторони все більше уваги приділяють екологічним, соціальним та управлінським аспектам діяльності бізнесу. У цьому контексті нефінансова звітність набуває особливої актуальності, виступаючи інструментом забезпечення прозорості, підзвітності та сприяючи сталому розвитку. Глобальні тенденції у сфері сталого розвитку та відповідального бізнесу безпосередньо впливають і на український бізнес, зумовлюючи необхідність розуміння та впровадження практик нефінансової звітності.

Теоретичні засади нефінансової звітності базуються на визначенні її як процесу надання інформації про нефінансові аспекти діяльності компанії. Основною метою є задоволення інформаційних потреб широкого кола стейкхолдерів щодо впливу компанії на довкілля, суспільство та її внутрішнє управління [3]. Ключовими концепціями та принципами є матеріальність (відображення найбільш значущих аспектів), орієнтація на зацікавлені сторони,

повнота, достовірність, своєчасність та зрозумілість представленої інформації. Міжнародні стандарти фінансової звітності, Глобальна ініціатива зі звітності (GRI), Рада зі стандартів бухгалтерського обліку сталого розвитку (SASB), Цільова група з питань розкриття фінансової інформації, пов'язаної з кліматом (TCFD) та Концепція інтегрованої звітності слугують орієнтирами для компаній у всьому світі, включаючи Україну, допомагаючи структурувати та стандартизувати нефінансову інформацію. Нефінансова звітність тісно пов'язана зі стратегічним управлінням, адже інтеграція нефінансових цілей та показників у бізнес-модель сприяє довгостроковому створенню цінності [1].

Практичні аспекти складання нефінансової звітності охоплюють низку етапів. Першим кроком є визначення ключових нефінансових показників (KPIs), які відображають найбільш суттєві аспекти впливу компанії та відповідають її галузевій специфіці та стратегічним цілям. Потім відбувається процес збору, обробки та аналізу відповідних даних, що може включати кількісні та якісні показники. Важливим є вибір формату та структури звіту, який може бути представлений як окремий документ, розділ у річному звіті або інтегрований звіт, що поєднує фінансову та нефінансову інформацію. Для забезпечення довіри до звітності необхідна верифікація нефінансової інформації незалежними аудиторами або експертами. На завершальному етапі здійснюється комунікація звіту з зацікавленими сторонами через різні канали [5].

Український досвід у сфері нефінансової звітності перебуває на етапі становлення та розвитку. Наразі законодавче регулювання у цій сфері є обмеженим, хоча існують окремі вимоги та рекомендації, особливо для публічних компаній. Практика складання нефінансової звітності серед українських компаній є неоднорідною. Лідерами у цій сфері часто виступають великі компанії з іноземним капіталом або ті, що орієнтуються на міжнародні ринки. Галузеві особливості також впливають на рівень розвитку нефінансової звітності. Серед основних викликів можна назвати відсутність уніфікованих стандартів, брак експертизи та недостатнє усвідомлення цінності нефінансової звітності серед частини бізнесу. Водночас існують значні можливості для зростання, зокрема у зв'язку з євроінтеграційними прагненнями України та зростаючим інтересом інвесторів до ESG-факторів [2].

Впровадження нефінансової звітності несе значні переваги для українських компаній. Воно сприяє покращенню репутації та іміджу, підвищує інвестиційну привабливість, оптимізує управління ризиками та можливостями, зміцнює відносини зі стейкхолдерами та сприяє сталому розвитку [10]. Однак існують і певні виклики, пов'язані з витратами на збір та підготовку звітності, складністю визначення релевантних показників та недостатньою кваліфікацією персоналу.

Перспективи розвитку нефінансової звітності в Україні тісно пов'язані з необхідністю гармонізації з міжнародними стандартами та директивами Європейського Союзу. Важливу роль у цьому процесі має відіграти держава, стимулюючи та регулюючи нефінансову звітність. Необхідним є також

навчання та підвищення кваліфікації фахівців, поширення кращих практик та обмін досвідом між компаніями. Ключовим напрямком є інтеграція нефінансової звітності в загальну систему управління та звітності компаній, що дозволить зробити її невід'ємною частиною бізнес-процесів.

Підсумовуючи, нефінансова звітність є важливим інструментом сталого розвитку та підвищення конкурентоздатності українського бізнесу. Усвідомлений та системний підхід до її складання дозволить компаніям не лише відповідати на запити зацікавлених сторін, але й створювати довгострокову цінність та зміцнювати свої позиції на внутрішньому та міжнародному ринках. Активізація зусиль з боку бізнесу, держави та суспільства є необхідною умовою для подальшого розвитку цієї важливої сфери в Україні, що має стати невід'ємною частиною стратегії сталого розвитку національної економіки. Це не лише інструмент підвищення прозорості та відповідальності бізнесу, але й важливий фактор залучення інвестицій, особливо в контексті євроінтеграції та глобального тренду на відповідальне інвестування. Усвідомлення довгострокових переваг від впровадження якісної нефінансової звітності має стимулювати українські компанії до активнішого впровадження відповідних практик, сприяючи таким чином підвищенню їхньої конкурентоздатності, зміцненню довіри з боку суспільства та внеску у сталий розвиток країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Адамик, О.В. Інформаційна технологія зведеного обліку // Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції (29-30 березня 2018 р.).-Дніпро: НМетАУ, 2018.-747 с.
2. Баськов О. Нефінансова звітність та сталий розвиток аграрного сектору в Україні. *AgroPortal [Електронне джерело сайт]*.
3. Замула І. В., Іценко А. О. Нефінансова звітність аграрних підприємств України. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 2 (96). С. 54–60.
4. Мануйлов О. В. Формування стратегії сталого розвитку підприємств в умовах невизначеності. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 2. С. 60–64.
5. Москалюк Г.О. Нефінансова звітність у реалізації концепції сталого розвитку в Україні. *Облік і контроль в управлінні економічною стійкістю підприємств в умовах глобалізації: монографія / під ред. В. Ф. Максимової. Одеса, ОНЕУ, 2014. С. 323–373.*
6. Озеран А. В. Інформація про сталий розвиток у звіті про управління. *Сталий розвиток економіки*, 2024, № 2 (49). С. 282–287.
7. Орлова Н. С. Особливості підготовки нефінансової звітності корпорацій. *Облік і фінанси*. 2014. № 3. С. 65–70.
8. Пивавар І. В., Пономаренко О. О., Дьячкова О. В. Моделювання сталого економічного розвитку в розрізі ресурсно-екологічної складової. *Бізнесінформ*. 2024. № 3. С. 183–192.
9. Пилипенко С. М. Стратегічне управління підприємством на засадах концепції сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 21. С. 79–85.
10. Трегобчук В. М. Концепція сталого розвитку для України. *Вісник НАН України*. 2002. № 2. С. 28–40.
11. Шериньова З. Є. *Стратегічне управління: підруч. 2-ге вид., перероб. і доп.* Київ : КНЕУ, 2004. 699 с